

Etnisk minoriseredes følelsesmæssige indsats

Ida Lerato Sekamane

Studienr. 57082

Specialeprojekt F20

Roskilde Universitet

Vejleder Helle Stenum

Medvejleder Christel Stormhøj

Abstract

This thesis investigates what emotional effort ethnically minoritized Danes must make in order to take part in ethnically majoritized universities and workplaces. This insight is gained by understanding the individuals' lives, the institutional framework in which they engage in and their emotional experiences within these. The empirical research is based on the reproduction of everyday experiences with emotional navigation, from five ethnically minoritized Danes who are either university students or employed. A combined methodological approach between institutional ethnography and auto ethnography, illuminates and creates an understanding of minoritized Danes social opinions and activities. By further using semi-structured interview, an in-depth empirically grounded understanding of the social context is achieved. The thesis joins the phenomenological theory of science, as it allows an understanding of emotional efforts as a phenomenon, relevant to the experience of ethnic minoritized Danes in majority institutions. The thesis scientific theory is based on Sara Ahmed's understanding of the cultural influence of emotions and her reading of diversity in institutions. The analysis consists of six of the common denominators in the research subject's interviews. The study concludes that ethnic minorities experience an unequal distribution of emotional work due to delimitation, ethno-racial micro-aggressions, and the entrenched imbalance of power in white institutions. Ethnically minoritized Danes repeated experiences with micro-aggressions cultivate a social knowledge in understanding and navigating in power structures that have an impact on their lives. Their social knowledge and bodily sensitivities guide them through the emotional spaces of majority institutions. The emotional efforts come into play in many ways, but is generally not visible, as it often stems from overcoming stereotypical expectations and trying to avoid further stigmatization. The thesis finds that workplace norms are established by the white bodies, which establishes a fragility to the articulation of racism and islamophobia. Since the experiences of ethnically minoritized bodies are not in line with the experiences of the majoritized, there is a need for emotional efforts to be heard and not suffer from internalized stereotyping. The thesis further detects how university's space expects to be greeted by a body with a certain social, cultural and socio-economic background. Teaching and research assignments frames the white subjects, which lead to an effort in implementing research topics closer to the racialized student. The university is thus perceived as open but intended for others.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	1
1.0 PROBLEMFELT	3
2.0 PROBLEMFORMULERING	3
3.0 POINT OF DEPARTURE	4
3.1 HVERDAGSDISKRIMINATION SOM STRUKTUREL DISKRIMINATION	4
3.2 FÆLLES REFERENCERAMME FOR DISKRIMINATION	6
3.3 MARGINALISERING FORHINDRER IKKE ØNSKET OM SOCIAL MOBILITET	6
4.0 EMPIRI	9
4.1 UDVÆLGELSE AF EMPIRI	9
5.0 FÆNOMENOLOGISK VIDENSKAB	10
6.0 METODE	12
6.1 ETNOGRAFISK TILGANG	12
6.1.1 Autoetnografi	13
6.1.2 Institutionel etnografi	13
6.2 INTERVIEW	14
6.2.1 Interviewguide	15
6.3 ETISKE OVERVEJELSER	17
7.0 TEORI	19
7.1 EN SOCIOLOGISK FORSTÅELSE AF FØLELSER	19
7.1.1 Affektteori	19
7.1.2 Sindsstemning som et socialt fænomen	20
7.2 MANGFOLDIGHED I INSTITUTIONSLIVET	22
7.2.1 Institutionsliv	23
7.2.2 Institutionel hvidhed	23
7.2.3 Mangfoldighed som en institutionel praksis	25
7.2.4 Det mangfoldige institutionsliv som rum for mangfoldighedsbeboere	26
7.2.5 Når institutionen er mangfoldig, er de mangfoldige skyld i egen sorg	27
8.0 ANALYSESTRATEGI	30
8.1 KODNING OG FREMGANGSMÅDE	30
8.2 TEMAER I ANALYSEN	30
9.0 ANALYSE	32
9.1 DEN ORGANISATORISKE KONTEKST	32
9.2 MÅDEN FOLK MØDER EN PÅ	34
9.2.1 Stereotypificerings magt	34
9.2.2 Forståelse af sig selv gennem forståelse af majoriteten	36
9.3 DEN FØLELSERMÆSSIGE INDSATS ER USYNLIG	39
9.3.1 Social bevidsthed har betydning for affektiv navigering	40
9.3.2 Social anerkendelse har betydning for affektiv navigering	42
9.4 KAMPEN OM IKKE AT FREMSTÅ SVAG	43
9.5 UNIVERSITETET SOM FØLELSERMÆSSIGT RUM	45
9.5.1 Et åbent rum med utydelige begrænsninger	45
9.5.2 Indsatsen i at finde sig hjemme på universitetet	48
9.6 ARBEJDSPLADSEN SOM FØLELSERMÆSSIGT RUM	51
9.6.1 Følelsesmæssig skelnen i jobbets betydning	51
9.6.2 Den professionelle profil er en efterstræben af den hvide krop	52
9.6.3 Følelsesmæssig negligerig bliver en negligerig af ens person	53
9.6.4 Institutionel mangfoldighed er ikke lig med inklusion	56
10.0 KONKLUSION	58
11.0 REFLEKSION	60
12.0 PERSPEKTIVERING	61
13.0 REFERENCELISTE	63
14.0 BILAG	66

1.0 Problemfelt

Over de sidste årtier er der fremvokset en større mangfoldighed blandt dem, der indtræder i videregående uddannelser og faglærte jobs. Den mangfoldige tilstedeværelse bliver ofte antaget som et opgør med ekskluderende og diskriminerende strukturer og et tegn på ligestilling. Etnisk minoriserede danskeres mobilisering ind på universitet og fagspecialiserede erhverv læses som et tegn på ligestilling, som skyldes en kulturel tilegnelse. I samme takt, er der en fremvoksende interesse for implementering af mangfoldighed i organisationer, erhvervslivet og offentlige institutioner, hvorved etnisk minoriserede danskere i langt højere grad bevæger sig ind i sociale arenaerne, der ikke før har været beboet af etnisk mangfoldighed. Antagelsen om, at tilstedeværelsen af etnisk minoriserede danskere er et tegn på ligestilling, har fået mig til at undre mig over, hvordan vi som et dansk samfund forstår ligestilling. Min interesse for dette speciale stammer således fra en refleksion af, hvad det kræver at indtræde i rum, der ikke er vant til ens ankomst. Professor i køn, media og kultur, Nirmal Puwar vurderer, at kulturen for eksklusion netop sker inden for sociale rum som universitetet og arbejdspladsen, idet sociale rum ikke er åbne for alle. Over tid gennem historiske processer vil bestemte kroppe være udpeget som værende naturlige beboere af specifikke rum (Mirza 2006:105). Kultursociolog Sara Ahmed påpeger supplerende, at når man udpeges som naturlig beboer i rummet, kan kroppen udvide sig selv og omkredse det bestemte rum, hvorved rummet bliver en udvidelse af kroppen (Ahmed 2012: 2). Med dette i tankerne har etnisk hvide danske kroppe, grundet historiske processer, kohæreret på universiteter og arbejdspladser, og som et resultat af de kroppe, der indgår, etableret bestemte normer, anerkendelsesstrategier, attituder, samtaler, toner, sindsstemninger med videre. Omvendt efterlader det, at etnisk minoriserede danskere kan opleve at blive fremmedgjorte, grundet den etablerede forståelse af hvilke kroppe, der opfattes som retmæssige beboere i bestemte rum (ibid.). For at tilnærme og vedligeholde positioner i den videregående uddannelsessektor og i faglærte jobs ligger der en følelsesmæssig vægt på etnisk minoriserede for at blive afstemt med de historisk vedligeholdte etablerede normer og sindsstemninger, som hidtil har tilgodeset etniske majoritetsdanskere.

2.0 Problemformulering

Derfor vil dette speciale undersøge; hvilken følelsesmæssig indsats etnisk minoriserede danskere skal yde for at indgå på etnisk majoritetsprægede universiteter og arbejdspladser?

3.0 Point of departure

Højtuddannede studerende - og arbejdstagende etnisk minoriserede danskere er knap blevet beskrevet i litteratur om dansk racisme og diskrimination. Dette selvom etnisk minoriserede danskere dagligt skaber debat, events og demonstrationer fordret af oplevelser med racisme og diskrimination. Postdoc i kultur og læring, Mira C. Skadegård pointerer, at europæisk racisme og diskrimination ofte er forklaret eller undskyldt ved at aflede diskussionen i spørgsmålet om integration og kulturel eller religiøs forskel. Flere kulturforskere beskriver det som *den nye racisme*, som inden for de sidste to årtier har været kodet inden for en kulturel logik. Den nye racisme beskytter majoritetens måde at leve på og gør spørgsmålet om farve irrelevant, hvorved der etableres en antagelse om, at de, der bliver mødt med racediskrimination, er kulturelt forskellige og ikke bibeholder uddannelsesbevis eller job. Som resultat bliver diskrimination forstået og legitimeret med kulturelle og religiøse forskelle. Hvorfra der vokser et narrativ om uforenelighed med danske normer og kulturer (Skadegård 2017: 215).

I dette afsnit kortlægges specialets forskningsmæssige udgangspunkt, som baserer sig på forskningsartikler om etnisk minoriserede, der er kulturelt 'vestlige' og højtuddannede, hvorved forskningsartiklerne gør op med de neo-racistiske antagelser om oplevelser med social eksklusion og diskrimination. Specialet har til hensigt at give forskningsmæssig opbakning til danske initiativer, som revolutionerende forhandler følelsesmæssig bekvemmelighed for etnisk minoriserede danskere. Initiativer værd at nævne er CEDAR, Dekonstruer, UntoldpagesCPH, Black Lives Matter Denmark, Together We Push, De Intersektionelle, Mino Danmark, Respons, Marronage, og SASAA Panafrican Spoken Word. Forskningsartiklerne har fokus på vilkårene og omstændighederne for højtuddannede etnisk minoriserede i europæiske, hvide majoritetsmiljøer. Dette efterlader et forskningshul om den følelsesmæssige indsats, som min forskning belyser. Det er med anerkendelse af etnisk minoriserede aktivister - forskere og -forfattere, hvis revolutionære signifikans lægger grundlaget for min forskning.

3.1 Hverdagsdiskrimination som strukturel diskrimination

Skadegård er pioner i forskning af højtuddannede race-minoriserede danskeres oplevelse af racisme og diskrimination og har illustreret, hvordan hverdags antagelser og normer bidrager til diskriminerende praksis. Skadegård påpeger, at *mikrodiskrimination* og *velvillig diskrimination* er typisk hverdagspraksis, som må forstås som strukturel diskrimination (Skadegård 2017: 214). Mikrodiskrimination betegner de små subtile diskriminerende handlinger og adfærd, som er båret af implicite fordomme hos gerningsmanden.

Mikrodiskriminering kan forekomme ved normaliserede daglige opfattelser, som antagelser om racialiseret tilhørssted. Kulturforskerne Rikke Andreassen (2014) og Lene Myong (2009) har begge påpeget, hvordan danskhed bliver forbundet med hvidhed, hvilket bliver understøttet af sammenlignelige studier i Europa. Filosof Gayatri C. Spivak (1990) vurderer, at *suveræne subjekter* kan hævde autoritet til at vide bedst og således anerkende eller afvise etnisk minoriseret selvidentifikation med danskhed (Skadegård 2017: 218). Overtrædelse af personlige grænser er ligeledes en form for mikrodiskrimination i hverdagen, hvor den, der bliver antaget som den anden, forventes at må give en forklaring eller videregive personlige oplysninger for at dæmpe folks nysgerrighed. Den politiske filosof Frantz Fanon (1967) beskriver, hvordan man bliver fanget af *det hvide blik*, hvorved den mørke krop bliver et objekt for antagelser, forventninger og spørgsmål, som legitimerer bruddet på den personlige grænse. Således bliver personlige anliggender offentliggjort (ibid.) Velvillig diskrimination betegner Skadegård omvendt for en velmenende adfærd, som ofte ses i ønsket om at hjælpe eller redde nogen. Det velmenende narrativ stammer fra måden, hvorpå slaveri og religiøs indoktrinering blev legitimeret. De, der blev udsat for denne undertrykkelse, blev opfattet som primitive, ikke-civiliserede folk. At civilisere brune kroppe er fortsat en del af nutidens interaktion mellem Europæiske hvide majoriserede og minoriserede positioner (ibid.: 219). Den eurocentriske naturalisering af majoritetsnormer som overordnede placerer således brune kroppe som mangelfulde. Når diskrimination sker på ikke-fjendtlige måder, er det nærmest umuligt at gøre op med sådan diskrimination (ibid. 220).

Der er talrige betegnelser for diskriminerende og racistisk adfærd, hverdagsracisme, mikroaggressioner, racisme uden racister, farveblind racisme, kulturel racisme, hvor adfærden går ubemærket og reflekterer en reproduktion af en majoritets (hvid) normalitet. Ens implicite partiskhed påvirker ens reaktion, antagelser, reaktioner og adfærd mod etnisk minoriserede. Kun inden for de sidste årtier er forskere begyndt at afdække mønstre for, hvornår racialisering sker, under hvilke omstændigheder og hvor det mest sandsynligt implementeres (Sobrinho et al 2019). Antropolog Peter Hervik har gennem forskning af danske racemæssige fordomme fundet, at den blotte tilstedeværelse af racialiserede individer var årsag til implicite reaktioner, ubehag og eksplicit racediskriminerende svar og udtryk hos majoritetspersoner. Herviks forskning viste, majoritetens negative holdninger til racialiserede subjekter, samtidig med at de benægtede diskriminationer (Skadegård 2018: 50). Når den strukturelle diskrimination er eksplicit og samtidig benægtes, undskyldes eller fortolkes som en misforståelse, må det ifølge

antropolog Gregory Bateson forstås som en *dobbelt binding*¹ (Bateson 1973). Forskningen i diskriminerende adfærd har fremvist den systematiske asymmetriske relation mellem etniske grupper, som en racistisk praksis, samt hvordan social praksis, der normaliseres og indlejres, skaber strukturel diskrimination.

3.2 Fælles referenceramme for diskrimination

Ifølge Skadegård er diskriminerende strukturer en del af en fælles referenceramme, uanset individuel position. Hverdagsracisme er ifølge antropolog Marianne Gullestad (2005) bosiddende i sproget og i daglige praksisser, som reproducerer antagelser og diskriminerende skade, når sådan sprog bliver brugt (Skadegård 2017: 216). Psykolog Philip A. Goff vurderer, at historisk underliggende og implicit viden påvirker folks opfattelse og adfærd, selv hvis man ikke støtter disse og er motiverede til at være racemæssigt lige (ibid.: 217). Diskrimination er som følge heraf dybt indgroet og ikke nødvendigvis intentionelt.

Minoriserede personer kan ifølge rådgivningspsykolog, Derald W. Sue, have mere nøjagtig viden om, hvordan diskrimination forekommer, fordi de er direkte påvirket, mens dem med magt ikke behøver denne viden for at overleve. Minoriserede individer har brug for et niveau af særlig delt viden for at kunne forstå underliggende meninger og implikationer i en interaktion eller kontekst og undgå nogle af konsekvenserne af strukturel diskrimination. Skadegård betegner dette som at kende *inderkredsen*, mens man er *udenfor*, som betegner en kompleks position, hvor man intimt forstår inderkredsen, mens man samtidig er udenfor majoritetspositionen (Skadegård 2018: 44). De, der er underlagt diskrimination, er ifølge Skadegård udfordret på ressourcer og adgang, og er derfor mindre i stand til at modstå eller afhjælpe den diskrimination, de måtte opleve (Skadegård 2017: 217). Muligheden for at gøre op med diskrimination er yderligere udfordret, da sproget til adressering samt rammen for at kunne identificere diskrimination mangler, både hos de udsatte og gerningsmand. Fordi det er uigennemsigtigt og vanskeligt at formulere sig, bliver diskrimination let nægtet (ibid.: 219).

3.3 Marginalisering forhindrer ikke ønsket om social mobilitet

Videregående uddannelsesinstitutioner har haft stigende interesse for de globale markeder, hvilket har medført, at der bliver lagt vægt på sorte og minoriserede etnikers synlighed. Professor i race, tro og kultur, Heidi S. Mirza, påpeger imidlertid, at sorte og kvindeligt ansatte

¹ En dobbeltbinding er et følelsesmæssigt forstyrrende dilemma i kommunikationen, hvor en person modtager flere modstridende beskeder. Således har dobbeltbinding en form for implicit kontrol, som særligt bliver kompliceret, når det sker ofte inden for en relation (Bateson 1973)

oftere er koncentreret i lavere-status universiteter, lavere betalt og på kortvarige kontrakter og i bestemte fagområder (Mirza 2006:101). Mens der i Mirzas forskning på højere videregående uddannelser i England ses at være lige så stor en procentdel af etnisk minoriserede kvinder som hvide kvinder, så spejler det uddannelsesmæssige engagement sig ikke i anciennitet, erfaring og beskæftigelse hos etnisk minoriserede kvinder. Sorte kvinder er på trods af deres uddannelsesmæssige kvalifikationer; underrepræsenterede og underbeskæftigede på arbejdsmarkedet (ibid.). Dette betyder, at mens der er en markant øgning i etnisk minoriserede, som studerer på universitetet, møder de studerende ikke ansatte, der ligner dem selv. Mirza påpeger, at denne usynlighed/synlighed kløft har særlig betydning for oplevelsen af at være en sort kvinde i videregående uddannelse. Sorte kvinder er synlige, når deres kroppe hjælper videregående uddannelsesinstitutioner med at nå deres moralske og etiske mål, samt hjælper dem med at appellere til et bredere globalt marked. Mirza fremhæver, at sorte kvinder ofte finder deres kroppe bliver objektiveret og set som varer ud fra kapitalens ønsker. Omvendt bliver sorte kvinder usynlige i måden, de værdsættes og omfavnes i hverdagens praksis og den transformerende forskel, de bibringer de videregående uddannelsesinstitutioner. Mirza betegner dette som en *fetish for forskel*, hvor sorte kvinder er populær ejendom for den akademiske verden, når det kommer til forskningsprojekter og undervisning, så længe de bliver i deres plads. Således kæmper sorte kvinder dagligt mod antagelser om, at etnisk minoriserede forskere er snævert fokuseret eller mangler intellektuel dybde, kun egnede til at adressere de marginale emner i race, men ikke emner i det generelle pensum (ibid.: 103). Mirza vurderer, at det efterlader en tilstand, hvor sorte kvinder 'bare er til stede', hvorfor sorte og minoriserede studerende er mere tilbøjelige til at forlade universitetet før de færdiggør deres kurser. De mest indflydelsesrige årsager er uopfyldte forventninger til videregående uddannelser, som følelsen af isolering eller fjendtlighed i den akademiske kultur (ibid.: 105). Processerne bag eksklusion i videregående uddannelser er vanskelige at pakke ud, da de er påvirket af den komplekse dynamik i klasse, køn og race, mens oplevelsen er påvirket af strukturen, kulturen og ens reaktion. Puwar vurderer, at sorte kroppe bliver konstrueret på flere måder, når de ikke repræsenterer den racemæssige norm inden for hvide institutioner. Det kan ske som en *desorientation*, hvor man bliver bemærket, fordi man ikke formodes at være der. Desuden kan det ske som en *barnliggørelse*, hvor man formodes kun at være race ekspert, og mindre i stand til at være i autoritet. Sorte ansatte antages at være i lavere stillinger, end de er. Dette kan skabe en konstant tvivl om ens færdigheder, som kan påvirke karrieren. Det kan yderligere ske ved at blive *usynliggjort* eller *hypersynlig*, hvor man bliver set på mistænkeligt. Det betyder, at man må arbejde hårdere for anerkendelse uden for rammerne af de stereotype forventninger. Dertil

kan man lide af skuffelse over ikke at leve op til forventningerne til egen arbejdsevne (ibid.:106).

Højere videregående uddannelser forbliver ifølge Mirza hvide rum, der sjældent er åbne for kritik. At være en malplaceret krop i hvide institutioner har ifølge Mirza følelsesmæssige og psykologiske omkostninger for den, der er forskellig. Den koloniserede kvinde er blevet konstrueret som eksotisk og ønskelig, og sorte kvinder i højere videregående uddannelser skal dagligt forhandle med sådanne kropslige sociale antagelser (ibid.) Den feministiske forfatter Patricia H. Collins vurderer, at i forbindelse med, at hvide homogene rum er blevet mere mangfoldige, har det medført nye politikker. Collins pointerer, at mens raceadskillelse blev designet for at holde sorte uden for magtpositioner, er overvågning nu indført for at kontrollere sorte individer indenfor magtcentre. Overvågning kan virke godartet, men kan være yderst bekymrende for sorte kvinder, da det leder til, man er ansvarlig og får mere opmærksomhed end andre. Mirza påpeger, at sorte akademiske kvinder beskriver oplevelser med en konstant opmærksomhed, men ingen reel støtte af deres akademiske forskning, hvilket i værste tilfælde fører til sygemeldinger (ibid. 107). Sorte kvinder viser imidlertid fortsat engagement for uddannelse, og at blive uddannet i et racistisk samfund er en måde at modsige hele det racistiske system. At lykkes i at studere hvid viden er at gøre op med systemet og afvise dens gengivelse af sort mindreværd, materielt og symbolsk. For sorte kvinder er universiteter ikke blot et sted at få kvalifikationer og bestå eksamener, men det terræn, hvor man erhverver sig viden om sin position og kamp.

4.0 Empiri

Empirien bygger på gengivelse af hverdagsoplevelser fra fem etniske minoriserede danskere, som enten er universitetsstuderende eller i job. Forskningsdeltagerne har opnået lange videregående uddannelser og varetager positioner indenfor felterne psykologi, bioanalyse, pædagogik, statsadministration, ingeniørarbejde, statskundskab og forskningskonsultation. Forskningsdeltagerne er i aldersgruppen 23-46, repræsenterer både mandlige- og kvindelige kønsidentiteter og har diverse religiøse tilhørsforhold. Forskningsdeltagerne er af forskellig etnisk oprindelse, men samles i specialet under termen etnisk minoriserede danskere. Terminologien minoriseret dansker prioriteres for at understrege, hvorledes forskningsdeltagerne *bliver* minoriseret, i et samfund som udskiller etniske, religiøse og racialiserede subjekter, som adskiller sig fra den hvide, kristne, dansker. Det er relevant, men virker ikke hensigtsmæssigt at belyse og differentiere i alder -, køn -, religiøse - og etno-racielle relaterede faktorer, idet de minoriserede danskeres følelsesmæssige navigering stadig er så begrænset belyst. Jeg erkender, at specialet overser racialiserede identiteters kompleksitet og risikerer at reflektere den diskriminerende antagelse, at danskhed er forbundet med hvidhed. De binære rammer, majoritets dansk og minoriseret dansk, bruges kun for at beskrive problemstillingen, som er i fokus. Empirien tilbyder en indsigt i forskningsdeltagernes sociale og professionelle erfaring med at studere og arbejde i Danmark og situationer, hvor deres synlige forskel påvirker interaktionen med deres hverdagsoplevelser.

4.1 Udvalgelse af empiri

Forskningsdeltagerne er blevet rekrutteret gennem en interviewinvitation og bevidst udvalgt ud fra de synlige og sociale karakteristiske træk, som informanterne præsenterede i mailkorrespondancen, for at sikre diversitet og adgang til en bred forståelse af minoriserede danskeres erfaringer. Forskningsinvitationen (Bilag 7) blev delt på 10 Facebookgrupper, som præsenterer sig som etnisk minoriserede fællesskaber, og var afgrænset til dansktalende, selvidentificerende minoriserede danskere, som dagligt begår sig på en majoriseret arbejdsplads eller universitet. Antallet af forskningsdeltagere blev afgrænset, så analysen bliver grundig og teoretisk nuanceret. Efter de fem interviews havde jeg nået et mætningspunkt, hvor forskningsdeltagerne gentog hinanden samt efterlod mig med mere empiri end problemformuleringen kunne afdække.

5.0 Fænomenologisk videnskab

Den videnskabsteoretiske retning er afgørende for, hvorledes vi kan forstå viden, hvilke kvaliteter forskningen er forpligtet til og hvilke forskningsmæssige kvalifikationer, det efterlader. Dette speciale tilknytter sig den fænomenologiske videnskab, idet den tillader en nysgerrighed overfor netop etnisk minoriserede danskeres erfaringsverden i majoritetsprægede institutioner (Juul et al 2012: 17). Fænomenologi betyder læren om det, som viser sig for os, hvorved fænomenologien vurderer, at den verden, der fremtræder for os, er den virkelige verden. Fænomenologien tilknytter sig til en ontologi (red: antagelse om virkeligheden), der ser på menneskers intersubjektive konstituerede erfaringsverden (ibid.: 79), mens den epistemologiske tilgang (red: tilgangen til viden) er forpligtet til at erkende virkeligheden gennem folks subjektive erfaringsverden. Vejen til objektiv erkendelse er gennem subjekternes oplevelsesverden. Viden om, hvad der karakteriserer det følelsesmæssige rum som arbejdspladsen og studiet, kan således ikke etableres uden indsigt i de involverede parter subjektive erfaringer og oplevelser i rummet. Fænomenologien tilhører således den konstruktivistiske retning og vurderer, at virkeligheden er konstrueret og afhænger af konteksten, som imidlertid har reale konsekvenser (ibid.: 15). Subjekters oplevelser og refleksioner i sin omgang med verden, herunder andre subjekter, er afsættet for fænomenologisk erkendelse og er derfor grundlaget for den fænomenologisk orienterede forskers tilgang til viden (ibid.: 67). Den fænomenologiske videnskab betegnes som den *transcendentale subjektivitet*, som betegner den objektive viden om verden grundet subjekternes mangfoldige erfaringer. Filosofen Edward Husserl vurderer, at denne videnskabelige tilgang kræver, at man sætter sine fordomme i parentes og betvivler teorier, da de kan forvrænge, hvad der bevæger folk til at gøre, som de gør. Senere fænomenologer, som Martin Heidegger og vigtigere Sara Ahmed, mener, at man godt kan studere subjektiviteten og inddrage et teoretisk blik på den, så længe man er villig til at lade sig belære af nye erfaringer og tage første person-perspektivet alvorligt. Heidegger understreger, at subjekter er indlejret i historiske sammenhænge, og at menneskers eksistens sker i verden, hvorfor vores fordomme kan forstås som grundvilkår for vores måde at være på og vores erkendelse (ibid.: 73). Kunsten er ikke at fortabe sig i verdensfjerne teoretiske spekulationer, men stadig være bevidst om fordomme i ens møde med den sociale verden (ibid.: 75). Fænomenologien vurderer, at teorier og begreber bør finde en forankring i før videnskabelige livsverdener, hvorfor ingen er mere ekspert i den pågældende forestillingsverden end den pågældende selv (ibid. 74).

Fænomenologien vurderer yderligere, at det enkelte menneske ikke subjektiveres på egen hånd, men det sker socialt, gennem interaktioner mellem mennesker, også kaldt for

intersubjektivitet fællesskab (ibid.: 76). Et enkelt subjekts erfaring sker i samspil med andre, hvorved den intersubjektive erfaringsgyldighed og objektivitet sker, når der er overlappende konsensus blandt subjekter, der har haft samme erfaring (ibid.: 78). Dog ikke at negligere, at folk vil have deres eget særlige perspektiv og erfaring om samme emne. Subjektets erfaring stammer også fra kulturelle traditioner, som den enkelte bærer i sig som en nutidshorisont. Intersubjektive typificeringer, som roller, normalitetsforventninger, afvigelsesmønstre, påvirker ens orientering. Husserl betegner dette for *livsverden*; den verden vi sammen lever i og som tages for givet. Det er denne livsverden, som fænomenologien ønsker adgang til (ibid.: 79). Filosof Alfred Schutz vurderer, at menneskers erfaring lagrer sig i deres bevidsthed, som et sæt adfærds-programmer, der regulerer deres sociale norm, og etablerer en form for verden af *common sense* (ibid.: 83). Subjekter forstår fænomener og andre subjekter ud fra disse intersubjektive sund fornufterfaringer. Hverdagspraksis tages for givet og repeteres uden at underkaste dem nærmere undersøgelse. Først når de gentagne gange skuffer eller slår fejl, vil vi begynde at tvivle eller sætte spørgsmålstegn ved dem, hvorved der opstår rum for nye typificeringsprocesser, som kan føre til social forandring (ibid.: 84). Den fænomenologisk sociologiske opgave er at have øje for hverdags sund fornuft, ved at studere sociale relationer, naturlige og typiske handlemønstre og udvikle teoretiske modelkonstruktioner, der tydeliggør empiriske forhold på en konsistent måde (ibid.: 87).

5.2 Gyldighed

Forskningen må forstås som valid, da alle elementer er fremstillet transparent, hvilket muliggør intersubjektiv kontrol. Andre forskere og den bredere offentlighed har principielt mulighed for at gøre samme erfaringer som forskeren (Juul et al. 2012: 78). Forskningsdeltagernes beretninger er bærende for at kunne udlede ens konklusioner (ibid.: 75). Forskningsdeltagernes materielle kulturer, steder og hverdagspraksis er imidlertid påvirket af skiftende relationer og meninger, hvorved forskningen kun er repræsentativ for forskningsdeltagerne på det givne tidspunkt i den givne situation (Pink 2012: 34). Specialet bygger som sagt på princippet om intersubjektiv erfaringsgyldighed, hvor konsensus om en delt erfaring betegner definitionen for gyldighed. Forskningsdeltagerne er geografisk spredt i forskellige institutioner og har heterogen karakter, hvorved det kun er muligt at forstå gruppen, som et homogent minoriseret fællesskab, når deres erfaringer, som minoriseret i Danmark, sammenlignes (ibid. 141). Forskningen tilslutter sig desuden en abduktiv gyldighed, hvorved det anerkendes, at midlertidige observationer kan komme med de nuværende bedste forudsigelser for sociale fænomener på baggrund af en kvalificeret teoretisk baseret analyse.

6.0 Metode

Dette speciale vil fokusere på minoriserede danskeres følelsesmæssige navigering på jobbet og universitetet. En indsigt i dette kan opnås ved at forstå individernes hverdag, de institutionelle rammer de begår sig i samt deres følelsesmæssige erfaringer i disse. Jeg vælger at benytte en kombineret metodisk tilgang mellem institutionel etnografi beskrevet af Dorothy E. Smith (2005) samt autoetnografi beskrevet af Michael H. Jacobsen og Hanne L. Jensen (2018). Jeg vil yderligere gøre brug af Svend Brinkmann & Lene Tanggaard semistruktureret interview (2010), for at opnå en dybdegående empirisk forankret forståelse af den sociale kontekst.

6.1 Etnografisk tilgang

De etnografiske metodiske tilgange benyttes for at belyse og forstå de etnisk minoriserede danskeres sociale meninger og aktiviteter i de naturlige omgivelser. Etnografi har været et vestligt værktøj til at udforske og beherske hidtil fremmede kulturer (Jacobsen & Jensen 2018: 12). Som et opgør med etnografiens koloniale tilknytning kan særligt autoetnografien rumme forskningsdeltagernes egen fortolkning og opfattelse af deres livsverden (ibid.: 13). Gennem etnografien kan forskningsdeltagerne invitere forskeren ind i rutiner, hverdagsmønstre, forløb, som er af yderst personlig og sårbar karakter. Forskningsdeltagerne bidrager med en privilegeret forståelseshorisont med tillærte sociale referencerammer, hvor de kan trække på hændelser og begivenheder. Dette giver adgang til en 'åben langsomhed', hvor man kan bevæge sig rundt i hændelser, lære af og afsøge mulige forståelser og udlægninger af den opnåede erfaring (ibid.: 99). Man opnår empirisk viden om det studerede hverdagslivs svært tilgængelige fænomener, om det flygtige, det ikke-artikulerede, indforståetheden og hverdagsvilkår; viden der er af så banal og upåagtet status, at det ikke nødvendigvis tildeles eksPLICIT opmærksomhed blandt informanterne (ibid.: 98) Antropologen Sarah Pink påpeger relevansen i at se på hverdagsaktiviteter som en *praksis* i et bestemt sted, da det giver et analytisk værktøj til at forstå menneskelig aktivitet og miljø (Pink 2012: 1). Pink påpeger det interessante i at forstå, hvordan folk skaber og oplever en følelse af sted i relation til en materiel lokalitet. Ved at forske i, hvordan et sted forstås og hvilken praksis, der foregår i dette sted, kan man forstå, hvordan menneskelig handling er påvirket af et særligt materielt miljø. Ud fra Pinks metodiske tilgang spiller forståelsen og sansningen af arbejdspladsen og studiet, som sted, en særlig rolle for hvilken praksis, der kan foregå (ibid.: 3). Den eksistentielle fænomenolog Maurice Merleau-Ponty er enig i, at vores prærefleksivitet er styrende for den måde, verden viser sig for os på. Kroppen er til stede i enhver erfaring, hvorfor vores antagelser

om verden er påvirket af vores kropslige erfaringer, både hvad vi ser, hører, mener og føler, men også hvordan vi bliver set, hørt, vurderet og følt af verden (Jacobsen et al. 2018: 111). Forskningsdeltagernes kropslige erfaringer og følelsesmæssige relationer påvirker deres oplevelser af det givne rum (ibid.: 112). Man behøver således ikke at igangsætte et nyt feltarbejde, da et retroperspektivt studie af tidligere hændelser og begivenheder er legitimt, så længe de kan siges at have haft kulturel relevans (ibid.: 154).

6.1.1 Autoetnografi

Særligt for autoetnografien er, at den omfavner og fremelsker forskerens personlige liv og unikke stemme, idet det kan forstås som feltarbejde i eget liv. I dette speciale vurderes forskningsdeltagerne som forskere i eget liv. Autoetnografiens tilgang til viden er gennem kroppen, sanserne, reflektiv selv-observation, følelser og synlig jeg-beskrivelser af forskerens oplevelser (Jacobsen et al. 2018: 151). Indenfor autoetnografien skal kroppen forstås som en biologisk og social størrelse, der mærker smerter, sanser omgivelser og føler glæde og ansvar for andre. Som følge heraf studeres kroppen ud fra de unikke kropslige og kulturelle fænomener, der foregår på specifikke steder (ibid.: 162). Sociologen Carolyn S. Ellis vurderer, at metoden forener det helt personlige og biografisk nære med det kulturelle, sociale og politiske. Forskningsdeltagerne kan med fordel lægge mærke til andre kroppe samt de sociale og materielle omgivelser, som feltarbejdet foregår i. Forskerens egen fortælling overskrides, idet selv-refleksionerne knyttes an til og bidrager med kulturelle indsigter, der kan løfte analysen op på et højere abstraktionsniveau end det rent personlige (ibid.: 154). Autoetnografien vurderes som følge fordelagtig til at beskrive og systematisk analysere forskningsdeltagernes personlige oplevelser med henblik på at forstå kulturelle fænomener. Autoetnografien kan således gøre personlige historier samfundsmæssigt relevante (ibid.: 152).

6.1.2 Institutionel etnografi

Selve den sociale kontekst er essentiel inden for etnografisk forskning og kunne studeres i sig selv. Derfor bliver der i dette speciale også lagt vægt på en forståelse af de institutionelle forhold, da arbejdspladsen og universitetet spiller en essentiel rolle for den subjektive erfaring. Institutionel etnografi er en sociologisk tilgang, som tillader kombinationen af et mikrosociologisk udgangspunkt ud fra forskningsdeltagernes beskrivelser, og kan kobles til mesosociologiske institutionelle processer med makrosociologiske konsekvenser. Institutionel etnografi er udviklet af Dorothy E. Smith, og trækker på inspiration af Karl Marx, feministiske

sociologer og George H. Meads tanker om sproget, idet sproget forstås som et nøgleelement til at opdage, hvordan institutioner er koordineret (Smith 2005: 2). Denne sociologi fremhæver sociale relationer og organisationer, som uden at være synlige, er en del af folks hverdag. Metodologisk tages der udgangspunkt i at studere forskningsdeltagernes standpunkt og identificere herskende magtrelationer, i form af institutionelle sammenhænge og diskurser, som genererer en problematik. Målet med institutionel etnografi er at identificere regler og forordninger, som håndhæves på et overordnet niveau eller som skabes som diskurser. Denne del af analysen kan blive suppleret af metoder og teorier, der kan bidrage til belysningen af disse sammenhænge (Jacobsen et al. 2018: 178). Køn, race og klasse former interaktions praksisser og sociale institutioner. Således er institutionel etnografis fordelagtig i at gøre race synlig i sociale fænomener, herunder at spørge om, hvordan og hvorfor sociale processer, standarder og muligheder er systematisk forskellige for etniske danskere og etnisk minoriserede danskere (Smith 2005: x). Institutionel etnografi kan udvide folks egen viden om hverdagen og bagvedliggende mekanismer, som styrer interaktioner, ved at påvise det, som folk ikke ved eller det folk ikke ved, hvordan de skal tænke om (ibid.: 7).

Institutionel etnografi begynder i de lokale aktualiteter i hverdagens bekymringer og perspektiver fra mennesker, som er placeret i en institutionel proces, for så etnografisk at udforske de institutionelle processer (ibid.: 27). Ved at kortlægge den sociale relation på arbejdspladsen og studiet afdækker man kort sagt makro fundamenter i mikrosociologien (ibid.: 35).

6.2 Interview

For at skabe fundament for et dybdegående empirisk funderet speciale vil jeg benytte den kvalitative metode; interview. Ved at udføre en til en interview, bliver det muligt at praktisere idealet om, at forskningsdeltagerne forstås som forskere i eget liv, deres erfaringer er værdifuld viden, hvor jeg gennem interviewet forstår deres livserfaring i dybden. Interview er en måde at formidle og konstruere en social praksis, der medierer den interviewedes forhold til sig selv (Brinkmann et al. 2010: 30). Interview er en aktiv interaktion, hvor man søger social forhandlede, kontekstuel baserede svar. For ikke at skade de interviewede er det vigtigt at være tydelig med formålet (ibid.). Interview giver adgang til forskningsdeltagernes oplevelser med at udføre følelsesmæssig indsats på arbejdspladsen og universitetet. Gennem interviewet forsøger jeg at genskabe forskningsdeltagernes virkelighed og deres primære oplevelse af verden. Interviewet giver aldrig fuld adgang til forskningspersonernes liv, da det fortalte altid,

vil være konstrueret i den samtaleinteraktion, som interviewet udgør. Formålet er at komme så tæt som muligt på interviewpersonens oplevelse og til sidst formulere et kohærent og teoretisk velinformeret tredjepersons-perspektiv på oplevelsen (ibid.: 31). Specialets fænomenologiske videnskabsorienterede tilgang (Afsnit 5.0) får indflydelse på interview-processen ved at der søges præcise beskrivelser af, hvordan bestemte fænomener *opleves* fra et førstepersons-perspektiv. Interviewet er som sagt, et medium, der kan udtrykke menneskelige erfaringer fra episoder uden for interviewinteraktionen (ibid.). Ifølge socialantropolog Loic Wacquant kan kun dele af sociale elementer forstås og kommunikeres, da meget viden ligger i feltet. Udfordringen bliver at opnå indsigt i den tavse og kropslige erfaring gennem interviewet. Kunsten i interview handler således om at få forskningsdeltagerne til at tale, reflektere over og forholde sig til den pågældende situation (Jacobsen et al. 2018: 162). Dette opnås ved blandt andet at stille projektive spørgsmål, hvor der tages afsæt i den konkrete samtale og interviewpersonen bedes reflektere over det erfarede. Endeligt tilvejebringer interviewet en detaljeret og intensiv analyse af en forholdsvis begrænset mængde personers oplevelser af bestemte begivenheder og situationer (Brinkmann et al. 2010: 31).

6.2.1 Interviewguide

Interviewguiden er inspireret af autoetnografiske -, institutionel etnografiske - og semistrukturerede tilgange til interview og består af spørgsmål, som kan inspirere og motivere samtalen. Interviewguiden er opbygget omkring nogle temaer, som kan guide kodningen af analysen. Interviewet vil have en uformel stil, for at få adgang til forskningsdeltageres perspektiver og give deres stemme mulighed for at dominere. Det er ikke vigtigt at følge interviewguiden nøje, men forfølge den fortælling, som interviewpersonen er mest optaget af at fortælle (Brinkmann et al. 2010: 37). Interviewkonteksten og interaktionen mellem interviewer og interviewperson er afgørende for den menneskelige virkelighed, som bliver konverseret og den viden, man opnår. Det er vigtigt, at relationen mellem forskningsdeltagerne og forsker, bygger på gennemsigtighed, gensidig interesse for forskningen og tillid. Under interviewet er det essentielt, at forholde mig receptiv, empatisk og lyttende, for at få viden om deres menneskelige erfaringer, formuleret med deres ord. Forskningsdeltagerne er forinden interviewet blevet gjort opmærksom på mine etiske hensyn (Afsnit 6.5), muligheden for at læse transskriptionen igennem før analysen samt mit formål og interesse for specialet (Afsnit 1.0) Inden interviewet introducerede jeg mig selv og tydeliggjorde den sociale kontekst, vi mødtes under. Del 1 (Bilag 6) omhandler temaer om forskningsdeltageres erfaringer i institutioner,

og del 2 (ibid.) fokuserer på temaet om forskningsdeltagernes sindsstemning i institutionen. Afslutningsvis introducerede jeg forskningsdeltagerne til Sara Ahmeds teori om følelsesmæssig indsats, og forskningsdeltagerne fik mulighed for at supplere med deres tanker.

Min rolle som forsker er at skabe en forståelse af, hvordan der skabes en intensitet i rum, når forskellige erfaringer med materialer, samfund, lokaliteter og andre bestanddele bringes sammen. Derfor er det relevant at identificere institutionens politiske interesser og standpunkter, for at kende det samfundsmæssige blik og skabe en referenceramme. Det er fra dette standpunkt, at forskningsdeltagerne forstår deres situation, og hvad de oplever. Det institutionelle regime vil blive synligt gennem forskningsdeltagernes perspektiver, men kan med fordel guides frem. Ved i del 1 at stille spørgsmål til institutionens administrative forhold, som HR og bestyrelse, skabes der en forståelse for forskningsdeltagernes erfaringer i institutionen, og hvorvidt der er mulighed for at skabe forandring (ibid.). Ved at spørge ind til, hvordan forskningsdeltagerne udviser engagement og deres generelle holdning til institutionen, skabes der en forståelse af intensiteten af institutionen, som fremstiller problemer og bekymringer, som er reelle for forskningsdeltagerne, og som er påvirket af deres relation til den institutionelle orden. Den egentlige tilstand af folks arbejdsliv er fyldt med modsigelser, som ikke har noget at gøre med deres forpligtelse eller evner. Derfor stilles der i del 1 spørgsmål til, hvordan forskningsdeltagerne planlægger deres studie- og arbejdsliv, hvordan de oplever deres arbejde, hvad de gør, hvordan de gør det, hvad de tænker og føler om deres arbejde, hvordan de koordinerer med andre, samt hvordan de balancerer det med deres privatliv (ibid.). I del 2 fokuseres der på at forstå forskningsdeltagernes sindsstemning i den nævnte institution (ibid.). Denne samtale motiveres gennem en dialog, der sammenligner et potentielt safe space med deres arbejds- eller studiemiljø. Ahmed vurderer, at når man er bevidst om det, der forsvinder, bliver man bevidst om det, der tynger en. Således er det hensigtsmæssigt at få forskningsdeltagerne til at reflektere over forskellen i forhold til deres safe space. Der bliver i del 2 spurgt eksplicit til erfaringer som etnisk minoritetsdanser i et majoritetsmiljø, samt hvordan disse erfaringer påvirker sindsstemning samt potentielt påvirker arbejdsindsats (ibid.). I forsøget på at identificere og italesætte tabubelagte konflikter spørges der ind til hvilke initiativer, der kunne sikre at ens studie- og arbejdsmiljø ville være nærmere ens safe space. I spørgsmålet om, hvordan der kan sikres et godt miljø vil der unægtelig opstå dyb selvrefleksion. Det antages, at spørgsmålet vil lede til modsigende udtalelser, som kan klargøre, hvorledes forskningsdeltagernes oplevelser vedligeholdes som status quo og er vanskelige at udfordre.

6.3 Ethiske overvejelser

Jeg ønsker adgang til de følelsesmæssigt fremkaldte oplevelser, der opstår som etnisk minoriseret dansker på etnisk majoritetsprægede arbejdspladser og universiteter. Følsomme temaer er ofte risikobetonede og af følelsepåvirkende karakter for forskeren, udforskede individer, grupper af mennesker eller samfundet i sin helhed (Jacobsen et al 2018: 329). Det følsomme er ikke noget, der nødvendigvis aktualiseres og realiseres i feltarbejdet, men som kan ligge under overfladen som en særlig stemning, der skaber følelser af anspændthed eller usikkerhed. Denne følsomhed og fare er nærmest indlejret i feltet i forvejen, fordi racisme og hvides magtposition er kendetegnet ved fare eller følsomhed (ibid.: 330). Forskningen kan blive en udløsende faktor, som kan skabe anspændthed for forskningsdeltagerne, som kan være bekymrede for at vende tilbage på arbejde, være mere opmærksomme på racisme eller bekymrede for relationen til kolleger, der vil finde dem upålidelige, hvorfor jeg må overveje hvordan jeg etisk skal agere i dette speciale (ibid.: 156). Det er essentielt at skabe et *safe space* bestående af et miljø, hvor forskningsdeltagerne kan tale fri fra kritik eller irettesættelse (Cabrera 2016). Denne sensitive viden hviler på personlige forhold til forskningsdeltagerne, som fordrer at det efterfølgende analysearbejde udføres med empirisk loyalitet (Jacobsen et al. 2018: 99). Dette sikrer jeg ved at skabe gennemsigtighed i analysen og præsentere resultatet på en social ansvarlig facon (Carpenter 2019). Der er således tale om en relationel etik, hvor forskningsdeltageren behandles som samarbejdspartner, jeg ønsker at hjælpe igennem forskningen. Som forsker har jeg et etisk ansvar for at producere en undersøgelse, som ikke er skadelig for mig eller involverede parter. Jeg har tidligt gjort mig nogle etiske overvejelser om rekrutteringsprocessen ved at sikre, at forskningsdeltagerne er bevidste om hensigten med forskningen og hvad deltagelse vil betyde. Jeg har yderligere opbevaret data i sikre og fortrolige rammer (ibid.). Den relationelle etik hviler på, at jeg lytter aktivt og empatisk til forskningsdeltagerne ord, etablerer samhørighed og gensidig forståelse samt giver forskningsdeltagerne mulighed for at kommentere på transskriptioner og få adgang til færdige tekster (Jacobsen et al. 2018: 156). Etnografiens koloniale tilknytning kræver en særlig opmærksomhed, så jeg bestræber mig på at sikre forskningsdeltagernes autonomi, og ikke begå forskningsmæssigt overgreb. Det kræver, at jeg værner om deres privatliv, sikrer anonymitet og samtykke samt garanterer fortrolighed. Kunsten består i at balancere en interesse for personlige erfaringer og udgangspunkter, samt anonymisere i en sådan grad at forskningsdeltager og tilhørende institution ikke fremgår genkendelig. De episodiske beskrivelser kan miste deres kontekstuelle nøjagtighed og nuance grundet anonymisering, hvorved analysen må være reflekteret og respektfuld overfor forskningsdeltagerne (ibid.: 188).

Anonymisering er yderligere vigtig for at kunne skabe frihed til at tale om institutionel fejl og dårlig praksis (Ahmed 2012: 10). Jeg vil som forsker uundgåeligt være medskabende af resultatet, gennem min interaktion med forskningsdeltagerne, min sortering i den massive mængde empiri og gennem mine efterfølgende etnografiske fremstillinger (Jacobsen et al. 2018: 16). For at tilgodese det asymmetriske magtforhold, møder jeg forskningsdeltagerne som nogle, der er ligeværdige, har agens, viden og magt (Langdon 2019). Autoetnografien vurderer, at forsker ikke skal være bekymret for at overidentificere sig med feltet, og snarere se fordele i at inddrage erfaringer fra eget liv om nødvendigt. Under interviewene blev der delt meget personlig og intim information. Det er muligt, at min egen racialisering tilvejebragte en følelse af fortrolighed med erfaringer, der gjorde det lettere for forsøgspersonerne at diskutere deres oplevelse. Det er også muligt, at klasse, køn og alder var medvirkende til at give en følelse af komfort og fortrolighed, som i sidste ende gav mig adgang til forskningsdeltagernes indre følelsesmæssige verdener. Selvom det ikke er muligt at konkludere, hvordan forskerens position påvirkede interviewet, giver den grund til refleksion. Min egen racialisering har muligvis tilladt, at interviewene gennemtrængte den høflighed, som ofte eksisterer i samtaler om racisme, især i hierarkiske opsætninger som forskning. Ved at forske i en verden, som jeg selv er involveret i, er jeg både indenfor og udenfor den forskede verden. Som akademiker er jeg bekendt og hjemme i universitetets omgivelser, mens jeg som etnisk minoriseret potentielt oplever institutionen og deler intellektuel forståelse med forskningsdeltagerne. Endegyldigt sikres gyldighed ved at give en god beskrivelse af, hvordan man som etnograf har oplevet og konstrueret sin specifikke fortælling (Jacobsen et al. 2018: 155). Man er som forsker, som sagt, aldrig en objektiv tilskuer, da ens identitet og formodninger former forskningen i sin helhed. Jeg anerkender, at min analyse og forståelse af det fortalte er subjektiv og påvirket af min specifikke racialisering og kønnede position. Det gør mig nysgerrig overfor, hvordan andre forskere ville udlægge interviewene ud fra deres egen racialiserede og kønnede subjektivitet.

7.0 Teori

Dette teoretiske afsnit centrerer sig omkring to af Sara Ahmeds komplementariske teorier om følelsers kulturelle indflydelse og mangfoldighed i institutioner. Ahmed er tidligere professor i race- og kulturstudier på universitetet Goldsmith i London og arbejder nu som selvstændig akademiker med fokus på forbindelsen mellem feminisme, queerness og race. Ahmeds forskning interesserer sig for, hvordan kroppen og verden tager form, samt hvordan magt er sikret og udfordret i hverdagen såvel som i institutionslivet. De to teoretiske bidrag orienterer sig om verden på samme måde, men vil imidlertid supplere hinanden med viden om henholdsvis følelser - og mangfoldighedens rolle i samfundet.

7.1 En sociologisk forståelse af følelser

Ahmeds teoretisering af følelser og dets indvirkning på det sociale er etableret ud fra undersøgelser af tekster, som cirkulerer i offentlige domæner. I disse tekster opdager Ahmed, hvorledes udefrakommende subjekter sammenlignes med kollektiver på en måde, hvorpå de andre bliver kilden til kollektivets følelser. Følelser kan således etablere et kollektivs egenskab, ligesåvel som kollektivet kan blive formet af kontakt med subjekter (Ahmed 2014 A: 2). Sociale interaktioner involverer således en følelsesmæssige indsats, som kan få indflydelse på den form, vi får. Denne teoretiske forståelse vil blive uddybet ud fra en sociologisk teoretisering af følelser (7.1.1) og sindstemninger (7.1.2).

7.1.1 Affektteori

Følelser bliver ofte opfattet som kønnet, hvor de bløde følelser opfattes tillagt den feminine krop, mens de kontante følelser forstås som tilhørende den maskuline krop. Historisk er følelser set hierarkisk under tanker og fornuft. Denne underordning af følelser har også virket som en underordning af feminisme og den feminine krop. Følelser er blevet forbundet med kvinder, som repræsenteres som tættere på naturen og mindre i stand til at bruge tanker, vilje og dømmekraft. Den Darwinistiske forståelse af evolution har haft betydning for, hvordan vi forstår følelser, hvor følelser bliver opfattet som tegn på vores forhistorie, og hvordan det primitive vedvarer i nutiden (Ahmed 2014 A: 3). Med tiden er nogle følelser dog blevet forhøjet som tegn på forfinet kultivering, mens andre følelser forbliver lavere som tegn på svaghed. Evolutionen har medført en fejring af evnen til at kontrollere følelser og at opleve de passende følelser på rette tid og sted (ibid.) Det skaber en model for følelsesmæssig intelligens, hvor de der er 'de andre' for os forbliver kilden til dårlige følelser. Følelser er således forbundet til

sikringen af det sociale hierarki, hvor følelser bliver forbundet til kroppe som en måde at omdanne dem, som tilhørende lavere eller højere kropslige egenskaber. Det, at etablere en følelsesmæssig påstand om et subjekt eller kollektiv, er imidlertid afhængig af magtforhold, som giver andre mening og værdi. Følelser er således ikke karakteristiske for kroppe, men der er processer, der påvirker, at følelser bliver set som karakteristiske for nogle kroppe, frem for andre (ibid.: 4). Processen for hvorved et subjekt får egenskaber som værende fordelagtig (red. god) eller skadelig (red. dårlig), handler om, hvordan vi læser kontakten med subjektet. Kontakten er både påvirket af subjektet og den historie som ligger foran subjektet (ibid.: 6).

Selvom følelse ikke er karakteristisk for kroppe, kan følelser godt bebo kroppe og forme overfladen af kroppe ud fra gentagne hændelser. Dermed former følelser, hvad kroppen kan gøre (ibid.: 4). De indtryk, vi gør os, skaber en orientering mod et subjekt, en holdning om verden og en måde at pågribe verden. I Ahmeds brug af begrebet indtryk dækker det både kropslige sansninger, sindsstemning og tanker, som et samlet element af menneskets oplevelse. Vores indtryk er blevet formet af kulturel historie og vores hukommelse, hvorved vi er i stand til at tage beslutninger allerede ved første møde. Som følge må man erkende, at den følelsesmæssige viden om objekter og subjekter er kropslig. Den nuværende kontakt er formet af tidligere historier af kontakt, hvilket giver mulighed for, at objektet eller subjektet bliver forstået ud fra den tidligere erfarede følelse (ibid.: 7).

Det følelsesmæssige indtryk kan lettere betegnes som en sindsstemning. Vores sindsstemning afhænger af historier, der har efterladt indtryk. Sindsstemningen påvirker således, hvordan vi forstår et subjekt, da tidligere erfaringer med et subjekt, kan glide over i oplevelsen af andre. Det er sådan, at følelser kan klæbe sig til nogle kroppe (ibid.: 8). Ahmed forstår følelserne som en socialitet, hvor følelserne påvirker, hvordan man bliver formet, og hvilken form kontakten med andre får (ibid. 10). Således er det ikke følelser som cirkuleres og deles, men det er subjektet for følelsen, som cirkuleres (ibid.: 11). Følelser må derfor forstås som en kulturel politik, som kan skabe verdener, reproducere normer, vedligeholde strukturer, som eksempelvis nationen, familie, heteroseksualitet med videre (ibid.: 12).

7.1.2 Sindsstemning som et socialt fænomen

Vedvarende følelsesmæssige tilstande kan, som sagt, betegnes som sindsstemning. Ifølge Ahmed bringer stemninger os ikke blot sammen, men afstemning i stemninger skaber også *affekt fremmed*, som må arbejde på at blive afstemt til andre (Ahmed 2014 A: 13).

Sindsstemning adskiller sig fra følelser, idet sindsstemningen kan hænge i luften. Vi kan have en følelse, men være i en sindsstemning. Sindsstemning er vedvarende følelsesmæssige tilstande fra påvirkninger, der er forbigående. Sindsstemning kan siges at være diffuse, uklare og immaterielle (ibid.). Sindsstemning er vores *affektiv linse*, der påvirker, hvordan vi påvirkes. Sindsstemning fokuserer ikke på noget bestemt objekt eller situation, at være i en sindsstemning får verdener til at optræde på denne måde og betydning for, hvordan ting fremgår (ibid.: 14). Ahmed vurderer, at sindsstemning kan forstås som atmosfære, hvor de følelsesmæssige oplevelser kan overføres til andre, hvorved vi kan fanges i følelser, som ikke er vores egne. Således sætter sindsstemning tonen for vores væren. Atmosfæren er dermed genereret af dem, der er omkring og er noget, der kan samles op eller placeres af andre (ibid.: 15). Nogen får ingen indflydelse på atmosfæren, mens andre aktivt må forsøge at undgå at ens dårlige sindsstemning påvirker atmosfæren. I sådanne situationer vil man opleve en *manglende afstemning*. Manglende afstemning kan betyde, at kroppe kan have sindsstemning med sig, som andre ikke samler op, eller, at man ankommer med en sindsstemning, men mister den givet situationen, man kommer ind i. Som følge kan vi gå ind i situationer i håbet om at blive inficeret af godt humør, såvel som vi kan undgå situationer i frygt for at blive inficeret af dårligt humør (ibid.: 16).

Sindsstemning må derfor forstås som et socialt fænomen, hvor situationen er det delte objekt. Dette påpeger, at man affektivt er i uoverensstemmelse med andres forståelse af den delte situation, en form for *ikke-afstemning* (ibid.: 18). Hele kroppen kan opleve at miste afstemning i form af vrede. Sindsstemning må derfor også forstås som en orientering af kroppe, hvor man deler en rytme og kropslig intimitet. Nogle gange kan man vælge at blive i sindsstemning, for ikke at ødelægge intimiteten (ibid.: 17). Oplevelsen med ikke at være afstemt refererer til at være i en verden med andre, hvor man ikke er i en reagerende relation, og ikke samler op på, hvordan de føler. En kropslig registrering af manglende afstemning kan blive objektiviseret i de fremmede, de minoriserede. Mangel på afstemning identificerer ikke kun de personer, der er ude af flow, men også hvilke følelser samt handlinger, disse følelser medførte, som er ude af flow. Afstemning bliver således at rette ens følelsesmæssige oplevelse mod en genstand, samt måden at håndtere den på (ibid.: 19) Det er dette, Ahmed kalder for *sindsstemningsarbejde*, som er inspireret af Arlie Hochschild beskrivelse af *følelsesmæssigt arbejde* (ibid.: 14). Sindsstemningsarbejde - omstemning gennem afstemning - er, hvordan følelser tilpasses de passende handlinger. Det, der naturligvis antydes, er, at man bliver afstemt til nogle med specifikke mål i sigte, uden at dette gøres eksplicit (ibid.: 19). Ahmed vurderer,

at afstemning ofte bliver et socialt ideal, hvor der er harmoni med andre, hvilket kræves for at opnå intim forbindelse og empati (ibid.: 20).

Det følelsesmæssige arbejde handler lettere sagt om at lukke kløften mellem, hvordan man føler, og hvordan man burde føle, for at opnå den delte sindsstemning. Når arbejdet er vellykket, forsvinder det som arbejde. At være ansvarlig for sindsstemning er ikke bare at være lydhør for andres sindsstemning, men også for situationen. Ens evne til at bevare sindsstemningen i en situation kræver arbejde ikke blot på ens følelser, men trækker på taktisk viden om, hvordan sindsstemning er formet og skabt. Man lærer ikke at tage bestemte emner op (ibid.: 21). Ahmed pointerer, at selvom sindsstemningsarbejdet involverer flere personer og ikke menneskelige aktører, kan det være ulige fordelt, hvem der skal afstemmes. Nogle kroppe skal afstemmes til andre, de som allerede er 'i rummet'. Rum, som universitetet eller arbejdspladsen, kan som følge forstås som sindsstemningsbeholdere. De, der er årsagen til mangel på afstemning, skal arbejde for at genskabe muligheden for afstemning. Arbejdet med afstemning er ikke ligeligt fordelt, da kroppe ikke ankommer på samme tidspunkt. For de, der kommer efterfølgende, eller som anses for at komme efterfølgende, bliver afstemning et arbejde. Hvis ankomsten af en krop er bemærkelsesværdig, er man anset, som en, der ankom efterfølgende (ibid.: 22). Den fremmede bliver en sindsstemnings figur, fyldt med fremmedhed, som en mulig forårsager af tabet af en tidligere afstemning. Dog ikke at forglemme, at den fremmede blot er en effekt af, hvordan nogle kroppe er afstemt med hinanden, og ikke med andre (ibid.: 23).

Denne politik af fremmedgørelse medfører, at nogle og ikke andre kroppe bliver gjort til fremmed, hvor følelsen af frygt og had klæber til visse kroppe og omvendt, hvordan nogle kroppe forstås som retmæssige beboere i bestemte rum (Ahmed 2012: 3). Oplevelsen med at være fremmed er oplevelsen af at blive mærkbar, at man ikke kan passere igennem uden at blive stoppet eller holdt tilbage. Dette kan ske gennem oplevelser af ikke at være hvid, ved at blive gjort til fremmed, at være den, der bliver genkendt som malplaceret eller hvis tilstedeværelse bliver registreret som en trussel (ibid.).

7.2 Mangfoldighed i institutionslivet

Ahmeds teoretiske udarbejdelse af racisme og mangfoldighed i institutionslivet trækker på analyser af mangfoldighedsdokumenter og Ahmeds egen empiriske forskning af mangfoldighedsarbejdere på universiteter i henholdsvis England og Australien. Betegnelsen mangfoldighedsarbejdere dækker over forskellige ansættelser på universitet, som er til for at

formidle mangfoldighedsarbejdet i den videregående uddannelsessektor, samt de, der bebor mangfoldighed, blandt andet etnisk minoriserede, som forstås som tagende del i mangfoldighedsarbejdet eller have en position i institutionens mangfoldighedsprojekt (Ahmed 2012: 7).

7.2.1 Institutionsliv

At være i verden er at være involveret med ting på en sådan måde, at de er fraværende fra bevidstheden. Det, der er institutionaliseret, er blevet rutine, ordinært og en del af baggrunden for dem, der er en del af institutionen (Ahmed 2012: 21). En eksplicit undersøgelse af institutionen kan lære os noget om, hvad folk gør i institutionen, men ligeledes hvad de forsøger at opnå, samt hvordan disse aktiviteter skaber en forståelse af institutionen eller institutionens forståelse (ibid.: 9). Handlinger bliver inkorporeret af institutioner, og samtaler i det offentligt rum beskriver hvilken verden og hvilke folk, der er vant til at være i institutionen. Det er en måde at tage en plads, som allerede er blevet givet til dem (ibid.: 122). Disse naturlige handlinger er således akkumuleret frossen historie, hvor historien er blevet ophobet, hvilket gør handlingen naturlig. At være i institutionen er således at blive enig i det, der er blevet naturligt, eller at enighed er den måde ting forbliver naturligt i baggrunden (ibid.: 25). Ahmed vurderer, at etnisk minoriserede navigerer i et felt, hvor de ikke er inkluderet i, hvordan institutionen fungerer og må kæmpe vej ind i institutionel tænkning (ibid.: 26).

7.2.2 Institutionel hvidhed

Institutionelle rum bliver formet af gentagende nærvær af kroppe. Grundet en akkumulering af hvide kroppe bliver hvidheden det, der kohærerer og former institutioner. Institutionel hvidhed betegner, hvordan hvide kroppe samles og skaber indtryk af sammenhæng. Hvidheden giver nogle kroppe mulighed for at bevæge sig med komfort, at bebo rum som om det var deres hjem, hvorved disse kroppe tager mere plads. Hvidhed kan dermed ikke reduceres til hvid hud, men betegner snarere den gentagelse, hvor nogle kroppe, frem for andre, kan passere (Ahmed 2012: 42). Ifølge Puwar betegner hvide kroppe de psykiske normer i rum. Den institutionelle norm refererer til de eksplicitte regler eller adfærdsnormer, der bliver håndhævet af institutionen som en måde, hvorpå institutionen kan generere en ide om passende opførsel og antage en krop uden at gøre denne ide eksplicit. Således institutionaliseres den hvide krop, uden at kroppen bliver synlig. Når institutionelle vaner fremhæves, eksempelvis i integrationsdebatter, kan det gøres samtidig med, at hvidhed trækker sig i baggrunden (ibid.: 38). Den institutionelle logik

kan derfor forstås som en måde at være relateret, at reproducere sociale relationer og holde bestemte kroppe på plads. Institutionel hvidhed er vedligeholdt ved en reproduktion af lighed, hvor hvidhed er en form for lighed, som ikke altid er afsløret (ibid.). Institutionen skaber relationer med dem, den kan skabe lighed med og ønsker at invitere dem, der kan bebo det delte sociale rum. Dette ønske kan begrænse, hvem et institutionelt rum er åbent for. Institutionel hvidhed er dermed ikke givet, men er en effekt af de beslutninger, som gentagne gange er truffet, og som former institutionens rum. Rekruttering fungerer som en teknologi, der kan reproducere hvidhed, ved at rekruttere ud fra idealet om hvidhed. Der er komfort i velbehag, tilfredshed og lethed ved at være omkring nogen, hvis krop og verden spejler en. Når hvide kroppe er komfortable, skyldes det, at de kan bevæge sig ind i rum, der figurerer som en forlængelse af deres form (ibid.: 40).

Den hvide institution har, ifølge Ahmed, en forventning til hvem, der dukker op, hvorved det kan skabe uro og rastløshed, når ikke-hvide kroppe dukker op i rum, der forventes at tilhøre hvide kroppe. Uventede ankomster af ikke-hvide kroppe skaber tydelige kropslige registreringer. Dette skaber et ubehag i den ikke-hvide krop, som kan være bekymret for, at hvidheden har fordomme om den ikke-hvide. Ubahaget betyder også, at det mislykkes at passe ind (ibid.: 41). Den krop, der skaber ubahaget, ved ikke at opfylde en forventning af hvidhed, er den person, som må arbejde hårdt for at gøre andre tilpas. Den ikke-hvide krop skal minimere tegn på forskellighed for at passere gennem hvidhed. Den ikke hvide-krop kan have vænnet sig til den hvide institutions forventninger, men samtidig opleve at ens ankomst bliver bemærkelsesværdig, hvorved man bemærker hvidheden, der er etableret omkring en (ibid.: 35). Typisk bliver etnisk minoriserede vant til den omgivende hvidhed og stopper med at bemærke den. Som svar på dette har flere kulturforskere påpeget, hvordan hvidhed forstås som usynligt og ubemærket, som et fraværende centrum, hvorfra andre fremstår som afvigelser (ibid.). Hvidhed bliver således en vane, som er ubemærket for de, der bebor det eller for de, som er så vant til dets indbyggere, at de har lært ikke at se det, selvom de ikke er det. At blive vant til indbyggere af hvidhed kan være en overlevelsesstrategi for at undgå at se og mærke, hvordan man ikke er reflekteret tilbage. Det er dog ikke ensbetydende med, at hvidhed ikke stadig påvirker etnisk minoriserede (ibid.). Når etnisk minoriserede omvendt befinder sig blandt andre etnisk minoriserede, kan det give en følelse af energi ikke at føle sig alene. At indgå i fællesskab med etnisk minoriserede, som en etnisk minoriseret, kan man realisere den indsats, der lå i at være med de tidligere indbyggere. Det kan føles som, at vægten af træthed forlader en. At blive bevidst om hvilke ting, der forsvinder fra en, er en måde at blive bevidst om de ting, der tyngede

en. Således kan man blive mere bevidst om hvidhed, idet man forlader rum af hvidhed (ibid.: 36). Der ligger dog et politisk arbejde i at etablere et rum med lettelse fra hvidhed (ibid.: 37).

7.2.3 Mangfoldighed som en institutionel praksis

Mangfoldighed bliver i dagens samfund fremlagt som værende godt, idet det skaber et rigt multikulturelt samfund. Det er blevet et helligt mantra, det er implementeret i ligestillingspolitiske udsagn, det bliver brugt som et adjektiv til at beskrive organisationer, prioriteter, værdier og forpligtelser (Ahmed 2012: 52). Mangfoldighed er blevet en omkostningseffektiv strategi, hvor virksomheder og offentlige institutioner drager fordel af en mere alsidig arbejdsstyrke, som kan nå bredere markeder. Således kan mangfoldighed ligeledes gøre universitetet til en markedsplads. Demografiske ændringer i vesten, med en stor ældre befolkning og en reduceret fertilitet, har skabt interesse for den underudnyttede arbejdskraft og behovet for etnisk minoriserede gruppers inklusion i den globale økonomi. Det argumenteres, at en ansættelse fra disse grupper kan bidrage til at øge adgangen til bestemte kundegrupper (Mirza 2006: 102). Således er mangfoldighed blevet en ledelsesterm, som noget der kan styres og værdsættes som en menneskelig ressource. Rosemary Deem og Jenny Ozga, forskere i uddannelse, påpeger, at mangfoldighed påberåber sig forskellighed, men ikke nødvendigvis forpligtelse til handling eller omfordeling af retfærdighed. Således kan universiteter tilskrive sig mangfoldighed og skjule systematiske uligheder (Ahmed 2012: 53). Institutionens ønske om at være mangfoldig er ikke ensbetydende med, at institutionen er åben. Mangfoldighed bliver som følge en praksis, som bidrager til opretholdelsen af en ide af institutionen, der tillader, at racisme og uligheder bliver overset (ibid.: 14). Ahmed vurderer, at mangfoldighedsarbejdere bliver givet den funktion at gøre mangfoldighed til en given, hvilket paradoksalt nok kræver en institutionel anerkendelse af værdien af mangfoldighed. En sådan anerkendelse involverer ikke kun en værdsættelse af mangfoldigheds værdier, men også at man værdsætter dem, der kan høres og handle under dets navn (ibid.: 29). Ahmed vurderer, at det som følge kræver en strategi at få mangfoldighed værdsat, og mangfoldighedsarbejdere må yderligere fungere som institutionelle blikkenslagere, som bliver eksperter i, hvor og hvordan tingene sidder fast (ibid.: 32).

Mangfoldighed kan dække overhvid, ved at give institutionen farve, men Puwar, vurderer, at når mangfoldighed bliver forbundet med dem, der "ser anderledes ud", afslører det hvidheden af dem, der allerede er på plads, ved at demonstrere nødvendigheden for denne tilstedeværelse (ibid.: 33). Mangfoldighedsarbejde kommer så til at handle om at generere den

rigtige profil og ændre folks antagelser om institutionens hvidhed snarere end at ændre hvidheden i organisationen, hvilket reproducerer hvidhed, som eksisterer, uden at blive antaget (ibid.: 34). Forsker i arktiske oprindelsesstudier Rauna J. Kuokkanen påpeger supplerende, at mangfoldighed betegner institutionens gæstfrihed, hvor institutionens hvide er vært for gæster, der bebor mangfoldighed. De indbudte er positioneret som gæster, der ikke er hjemme. Denne gæstfrihed er betinget af, at etnisk minoriserede returnerer denne gæstfrihed ved at integrere sig i en fælles organisationskultur eller ved at 'være' mangfoldige og tillade, at institutioner kan fejre deres mangfoldighed. Etnisk minoriseredes tilstedeværelse, ansættelseskontrakter med videre bliver som følge et tegn på organisationens forpligtelse til lighed og mangfoldighed. Ethvert tegn på succes bliver set som et tegn på, at man har overvundet institutionel hvidhed. Den strukturelle position af at være en gæst eller en fremmed, den der modtager gæstfrihed, tillader en inklusion, som vedligeholder en form for eksklusion (ibid.: 43). Institutionel racisme kan således være svært at genkende, da det handler om at anerkende omfanget og de strukturelle dele, som gør at racisme bliver reproduceret (ibid.: 44). Mangfoldighed fungerer således som en performance, der viser det gode i institutionen, ud fra forudsætninger, som kan måles, omfordeles og deles, som for eksempel mangfoldigheds træning. Det performative universitet eller institution har således fokus på løsninger, frem for at udfordre problemer i organisationskulturen (ibid.: 106).

7.2.4 Det mangfoldige institutionsliv som rum for mangfoldighedsbeboere

Ahmed vurderer, at mange institutioner opfatter og handler ud fra, at mangfoldighed er blevet mainstream, fordi det burde være mainstream, men denne strategi får den omvendte effekt, da der ikke er de betingelser tilgængelige, som gør, at det er tilfældet (Ahmed 2012: 138). Forpligtelsen til mangfoldighed er stadig ulige og tillagt på mangfoldighedsarbejdere, som skal tvinge mangfoldighed og ligestilling på agendaen (ibid.: 140). Når forpligtelsen til mangfoldighed bebor mangfoldighedsarbejdere i stedet for institutionen, vil forpligtelsen komme og gå i takt med individerne. Ligeledes vil mangfoldighedsarbejdernes energi og dygtighed løbe tør, især når mangfoldighedsarbejdet er mindre værdsat i organisationer end andet arbejde (ibid.: 135). Ahmed vurderer yderligere, at ord holder sig til visse kroppe, og det sprog, der associeres med minoriserede, består af bestemte former for social kritik, klage om institutionen og dem, der allerede er ansat (ibid.: 65). Mangfoldighedsarbejdere bliver hørt som en forhindring, før vedkommende overhovedet har sagt noget (ibid.: 63). Mangfoldighedsarbejderne oplever ofte at blive frustrerede, men det er frustrationer, som er

svære at forklare, da de ikke er synlige for andre 'ansatte' (ibid.: 51). Således udvikler mangfoldighedsarbejderne strategiske måder at komme igennem på. Det kræver, at man må forstå det sprog, som modtageren bruger og må vurdere om forskellige publikum kan høre på (ibid.: 73). Ligeledes bliver data en vigtig ressource, da data bliver forstået som hårde beviser, løsrevet fra en følelsesmæssig orientering af verden. Mangfoldighedsarbejdere har ikke råd til at blive set som bløde, da en sådan antagelse vil gøre, at mangfoldighed ses som blødt og således af mindre værdi for organisationen (ibid.: 75). Yderligere kræver strategien også, at man skaber en ny profil, som gør op med stereotype antagelser om en. At tale om racisme medfører samtidig en angst hos etnisk minoriserede, da det betyder, man bliver hørt som larm, der annullerer lyden af den glade mangfoldighed (ibid.: 144). De, der taler om racisme, bliver dem, der skaber skaden. Professor i kritisk race-, køns- og lederskabsstudier, Philomena Essed, beskriver, hvordan de, der oplever diskrimination, ikke blot har et problem, men også bliver problemet for andre. Når de, der har et problem, bliver til problemet, undgår racisme at blive problemet (ibid.: 153). Ahmed noterer, at når man påtaler racisme, genererer det ofte et forsvar, der kommer til at handle om forsvaret snarere end om racismen (ibid.: 149). Dette skaber en *politisk træthed* (red: political fatigue), som dækker over den træthed etnisk minoriserede oplever, når forsvaret for racisme virker øvet og gentaget (ibid.: 150). Forfatter og borgerrettighedsaktivist, Audre Lorde, noterer vanskeligheden i at få hvidhed anerkendt af dem, hvis politiske agentur drager fordel af, at hvidhed ikke anerkendes (ibid.: 152).

7.2.5 Når institutionen er mangfoldig, er de mangfoldige skyld i egen sorg

Ahmed fremhæver, at etnisk minoriserede bliver beskyldt for at opfinde racisme, for at kunne forklare egne følelser af eksklusion, hvor racisme ses som en undskyldning for ikke at være ansvarlig for de steder, etnisk minoriserede ikke går eller ikke kan gå hen (Ahmed 2012: 155). Når racisme forstås som skabt af etnisk minoriserede, er de samtidig ansvarlig for ikke at bringe det til eksistens. Det bliver nærmest en institutionel pligt, at etnisk minoriserede ikke dvæler i negative oplevelser af racisme. At bebo mangfoldighed kan være et ømt punkt, men man kan gå ubemærket, hvis man påtager en glad profil. Dette kan være en måde at beskytte sig selv fra konsekvenserne ved at være det ømme punkt. Ahmed betegner denne strategi for *institutionel forbipasserende*, som en måde hvorpå man minimerer tegn på forskel med institutionens normer, og man passerer som den rigtige slags minoriseret, den som ikke har formål at skabe ulykke eller problemer. Blot det at ankomme i hvide institutioner kan gøre etnisk minoriserede hypersynlige. Ligestillingsmuligheder har skabt en kultur, hvor etnisk minoriserede kan

risikere at blive set som forfordelt grundet deres minoriserede status. I samme henseende ignoreres den strukturelle fordel, som hvidhed har. Etnisk minoriseredes oplevelser, med at skulle legitimisere deres eksistens i hvide institutioner, kan kræve, at man aktivt reducerer snarere end øger ens synlighed (ibid.: 157). Institutionel forbipasserende refererer til det politiske og følelsesmæssige arbejde at være den rigtige minoriserede, den som ikke engang tænker om sig selv som minoriseret. Institutionel forbipasserende betyder også, at man ikke er påståelig eller hævder ens forskelle. Presset om ikke at hævde sin kultur leves som et krav om at passere og integrere, ikke nødvendigvis ved at blive hvid, men ved at være mere ens. Presset kan være affektivt, uden at der er blevet givet en kommando eller efterspørgsel. Men oplevelsen af en potentiel nervøsitet kan være en trussel, som gør, at man forsøger at undgå nervøse blikke, ved ikke at opfylde dens forventninger (ibid.: 158). Imidlertid kan blot ankomsten af etnisk minoriserede lede til en anspændthed, selv når racisme ikke er kommet på tale. Den farvede krop tilskrives årsagen til anspændtheden, som føles som tabet af en fælles atmosfære. Hvad end stereotyper og ideer, der er om etnisk minoriserede, vil optræde i rummet før den etnisk minoriserede indtræder (ibid.: 159). Det er ideer som bærer på vægten af en historie, en form for racial baggage. Disse ideer tilskriver kroppen en vis værdi, som man ikke kan undslippe. Uanset om ideen er en forsvarsfantasi, skal den etnisk minoriserede stadig relatere sig til den ide, som om den svarer til en sandhed. Ideen om en kan føre til selvafhøring, hvor man yder en følelsesmæssig indsats ved at spørge sig selv, hvad man skal gøre, når der er en ide om dig, som vedvarer lige meget, hvad du gør. Konsekvenserne af racisme kan således føre til det, Ahmed kalder for *krops- og talepolitik*, hvor der stilles spørgsmål til ens selvpræsentation for at undgå at opfylde en stereotyp. Dette kan ske ved, at man er forsigtig med ens fremtræden, for at maksimere afstanden til ideen om en (ibid.: 160). Fordi racisme eksisterer, skal etnisk minoriserede dække racisme eksistens. Når etnisk minoriserede taler om racisme, står de i vejen for forsoning, som om deres snak er det, der forhindrer os fra at enes. For at bevare muligheden for at komme videre, bliver etnisk minoriserede bedt om at sætte racisme bag sig (ibid.: 161).

Sociolog med speciale i psykosociale studier af race og køn, Gail Lewis, fremhæver, hvordan inklusion af racialiserede i institutioner, i praksis kan betyde, at man bliver styret af en tankegang, hvor 'nye mørke subjekter' formes. 'At blive inkluderet' kan opleves som en nærhed til de normer, som historisk har været ekskluderende, hvorfor man bliver subjekt til normers vold (ibid.: 164). Racisme bliver rammesat som et minde om det, der ikke længere er, som kun bevares i vores hukommelse og bevidsthed, så kan racisme i samme optik 'forsvinde' hvis vi blot erklærer det forsvundet. Mangfoldighed bliver i den sammenhæng et løfte om

glæde, som, når vi bliver glade eller blot ønsker glæde, kan vi lægge racisme bag os. Glæde kan eksistere, når vi dækker eller holder visse ting ude af syne, som blandt andet racisme. Mindet om racisme kan i samme optik være det, der kommer i vejen for glæde. Således er racial egen lidelse og ulykke af eksklusion forårsaget ved accept af racisme. Eksklusion bliver således set som en selvforsaget eksklusion, mens glæde er måden at lade sig inkludere (ibid.: 166). Racisme bliver set som noget etnisk minoriserede er forbundet til, som tillader at etnisk minoriserede kan retfærdiggøre deres benægtelse i at deltage i forskellige aktiviteter, som de forbinder med oplevelsen af racisme. Mindet om racisme bliver en forhindring, hvorved etnisk minoriserede ekskluderer dem selv ved at insistere på at læse deres eksklusion som et tegn på en løbende karakter af racisme. Således vurderes det, at etnisk minoriserede bevarer racismens magt til at styre vores sociale liv, ved ikke at komme over det (ibid.: 167). Glæden bliver set som det, der skaber mobilitet og som gør, at man kan bevæge sig opad eller væk. Mangfoldighed er opnået, når vi er glade og villige til at deltage, som et tegn på at være overkommet racisme, hvorfor racisme omvendt er reduceret til dårlige følelser (ibid.: 168).

8.0 Analysestrategi

Analysen af empirien er sket ud fra en kodning af de fem interviews. Efter gennemlæsning af interviewene fremstod idealtypiske måder for forskningsdeltagerne at forstå deres tilværelse, som dannede temaerne. Den første læsning er en del af analysen, da der allerede sker en fortolkning på empirien. De sætninger, som dannede grund for et tema, blev sat ind i et separat kodningsskema med farvekoder, der repræsenterede hver forskningsdeltager. Således var det muligt allerede fra begyndelsen af analysen at anonymisere forskningsdeltagerne og afgrænse mig fra overflødige personlige parametre. Jeg fandt således frem til den rå data, hvorpå jeg kunne foretage en åben kodning og efterfølgende analysere essensen af minoriserede danskeres følelsesmæssige erfaringer i majoritetsmiljøer.

8.1 Kodning og fremgangsmåde

Temaerne blev etableret ud fra fænomenologiens krav om konsensus for delte erfaringer. Forskningsdeltagernes opfattelse af de delte erfaringerne var til tider afvigende fra hinanden, men der var konsensus om ti tematiske erfaringer, som minoriseret dansker i majoritetsdanske miljøer. Heraf har jeg valgt at analysere på seks temaer, som synes fyldestgørende nok til at være bærende for belysningen af problemformuleringen. Jeg har som del af den åbne kodning fremlagt transskription af forskningsdeltagernes beretninger, samt redegjort for deres sund fornuft ud fra rutiner og mønstre. Den åbne kodning handler om at præsentere fænomenet, som det umiddelbart viser sig og kan konstateres af 'alle'. Da specialet følger en abduktiv tilgang, er der en vekselvirkning mellem den datadrevne og begrebsdrevne forskning. For at begribe essensen af forskningsdeltagernes erfaringer kræver det en fortolkning af disse erfaringer i henhold til det omgivende samfund. Forskningsdeltagernes erfaringer kan beskrive sociale fænomener, idet man overskrider den naturlige indstilling og udpeger typiske handlemønstre i de observerede handlinger.

8.2 Temaer i analysen

De seks tematiske idealtypiske måder, som havde indflydelse på forskningsdeltagerne erfaringen, er *den organisatoriske kontekst*, som omhandler forskningsdeltagernes egen opfattelse af de respektive majoritetsmiljøer, som de er del af. Forskningsdeltagernes beskrivelse af disse miljøer tydeliggør minoriserede danskeres opfattelse af verden, som sætter den resterende analyse i kontekst. *Måden, folk møder en på*, bevæger sig uden for de respektive miljøer og omhandler minoriserede danskeres umiddelbare følelsesmæssige møde med

majoritetsdanskere. Det er særligt disse erfaringer, som etablerer minoriserede danskeres sunde fornuft og påvirker deres ageren i verden. *Den følelsesmæssige indsats er usynlig*, tematiserer, hvorledes følelsesmæssige interaktioner er usynlige og uhåndgribelige. Således bliver det tydeligt, hvorledes ens velbefindende er udfordret til trods for tilegnelse af kapital. Dette tema udforskes nærmere under *kampen om ikke at fremstå svag*, som omhandler behovet for at formindske yderligere marginalisering. De sidste to temaer *universitetet-* og *arbejdspladsen som følelsesmæssigt rum*, omtaler de særlige og specifikke følelsesmæssige erfaringer, som minoriserede danskere gør sig i disse rum. Erfaringer fra de fire førnævnte temaer spiller ind på forskningsdeltagernes navigeringen samt forhandlinger på universitet og arbejdsplads.

Forskningsdeltagernes interview har alle bidraget til empirien, men er ikke ligeligt repræsenteret i analysen. Analysen inddrager relevante beskrivelser fra empirien, for at gøre analysen mere dynamisk, overskueligt og tematisk sigende. Jeg har måttet afgrænse de gentagne pointer eller afvigende erfaringer uafhængigt af deres store personlige relevans. Da nogle erfaringer påvirker forskningsdeltagerne forskelligt, indgår nogle erfaringer under flere temaer. Temaerne glider over i hinanden, men hvert tema understreger alligevel nye facetter. Temaerne er der for at systematisere de følelsesmæssige erfaringer. Jeg har kodet hver følelsesmæssig erfaring, som jeg i mindre grad citerer og snarere henviser til i analysen. Dette skyldes, at mange af erfaringerne kræver længere forklaring og ikke kan simplificeres til en sætning. Citaterne er suppleret af en fyldestgørende redegørelse af forskningsdeltagernes erfaring.

9.0 Analyse

Analysen vil komme omkring de seks identificerede idealtypiske måder for forskningsdeltagerne at forstå deres tilværelse (8.2), med henblik på at analysere, hvordan disse får indflydelse på etnisk minoriserede danskeres følelsesmæssige indsats i majoritetsprægede miljøer.

9.1 Den organisatoriske kontekst

Når forskningsdeltagerne skal beskrive den organisatoriske kontekst, ekspliciterer Monica, hvorledes der er ”mange hvide mænd” og Oliver beskriver, hvordan ”det er en meget speciel slags kultur, når det er sådan et sted med en masse gamle hvide mænd” (Bilag 1: 2 & 5: 3). Den hvide krop opfattes således som bemærkelsesværdig og betydningsfuld i forskningsdeltagerens færden, idet den hvide krop bliver en refleksion af majoritetskulturen. De følgende afsnit vil tydeliggøre, hvorledes den hvide krop, hvide institutioner, hvidhedens privilegier, hvidt overherredømme agerer katalysator for mange erfaringer, forskningsdeltagerne har med deres egen racialiserede identitet.

Hvilke følelsesmæssige anstrengelser forskningsdeltagerne end oplever i de danske majoritetsmiljøer, så understreger forskningsdeltagerne, at deres medstuderende og kolleger ikke er ”[...] dårlige mennesker” og ”[...] ikke nogen der er onde” (Bilag 1: 20 & 2: 22). Malik undskylder de følelsesmæssige ubekvemme oplevelser med, at folk er ældre eller uvidende (Bilag 2: 10 & 22). Der eksisterer blandt forskningsdeltagerne en kulturel forventning til, hvilket belæg forskellige folk har for at udsætte etnisk minoriserede for ubehagelige og diskriminerende oplevelser. I samtalen om en anstrengende eksamensoplevelse vurderer Monica, at der er tale om en generationsforskel, hvor flere unge ”[...] indirekte abonnerer på identitetspolitiske teorier og har nogle holdninger til det” (Bilag 1: 13). Således er der en forventning til, at den yngre generation er mere åbne for nye ideer og potentielt skaber et rum, hvor man kan inddrage sin egen identitet². Jasmin beskriver, hvordan hun oplever en interesse for udforskning af folks identitetsmarkører som en form for interesse, som folk let både kan påtage sig og afskære sig fra.

”[...] hvis jeg så snakkede om nogen ting, det syntes de var.. fordi det var en ny verden for dem.. og fordi folk der læser psykologi ofte er sådan nogle ”gode mennesker”.. det

² Begrebet identitetspolitik centrerer sig om at føre politik, der tager udgangspunkt i ens identitet. Dette har medført en forståelse for, hvorledes folks identitetsmarkører har betydning for deres muligheder i livet. Begrebet er hovedsagelig tillagt venstreorienterede værdier, i et ønske om at fremme individets frihed og rettigheder.

er sådan nogen der heller ikke er racister og typisk venstreorienterede. Så de er jo rigtig 'gode', så det gør jo at de synes at det er rigtig spændende og sådan noget. Men [...] hvis de så var blevet optaget af at være tutor her, så var det jo rigtig sjovt og så var de sådan 'alt andet er lidt lige meget' fordi det ikke en personlig investering [...] Det var bare lidt sjovt og spændende og så var det det" (Bilag 3: 7).

De velmente venstreorienterede liberale værdier kan således unægtelig forbindes til "dårlige" eller "onde" mennesker, men snarere som gode velmente mennesker. I modsætning til Monicas forventning til den yngre generation oplever Jasmin, at hendes velmente medstuderende performer og ikke er særlig tilgængelige for at indgå i dialog: "[...] for hvide mennesker handler det om at positionere sig selv som gode og venstreorienterede og antiracister, især på sådan et slags Uni-miljø eller psykologi" (ibid.: 15). For Jasmins vedkommende opleves de majoritetsdanske medstuderendes åbenhed som en optræden, som nærmest er påtaget og forventet på visse uddannelser på universitetet. Der er ifølge Jasmin tydelig forskel på at ville positionere sig som åbensindet og muligheden for reelle rum for dialog. Alt imens liberalismen er en ideologi, der ønsker at fremme den enkeltes frihed og rettigheder, har den enkelte stadig ansvar for at få opfyldt disse. Jasmin må selv få fremlagt relevansen for hendes identitetspositionering og vedligeholde folks interesse, som nemt kan blive distraheret af tutor-programmer. At være velmenende venstreorienteret sætter ikke nødvendigvis nogen handling i gang, som skaber forandring. Det er diskutabelt, hvorvidt et velmenende liberalistisk (universitets) miljø efterlader minoriserede grupper i en position, hvor det er vanskeligere at opnå demokratisk opbakning, da problematikker vurderes som ens egne og de medstuderende optræder som velmenende. Når institutioner inkorporerer mangfoldighed, er det ifølge Mohanty ud fra en positiv diskurs for godartet veksling af viden og ressourcer. Som følge heraf tillader det, at racisme og ulighed i institutionen bliver overset (Ahmed 2012: 14). Der er således tale om en inklusion, som vedligeholder en eksklusion. Forskningsdeltagernes oplevelser med strukturelle udfordringer risikerer at blive negligeret i skyggen af velment solidaritet, som er funderet i majoritetens positionering snarere end solidaritet, som er funderet i konflikten.

9.2 Måden folk møder en på

Før vi kommer ind på hvilke følelsesmæssige indsatser, som gør sig gældende på henholdsvis universitetet og jobbet, vil det følgende afsnit fremhæve de gængse følelsesmæssige erfaringer minoriserede danskere gør sig i mødet med majoritetsdanskere.

9.2.1 Stereotypificerings magt

Malik, der både er race og religiøs minoriseret, oplever jævnligt grænseoverskridende kommentarer og hentydninger om hans hudfarve og religion. Disse kommentarer kan være arbejdsrelaterede samtaler eller komplimenter, som bliver fordrejet til at handle om Maliks race. "[...] jeg var på aftenvagt, hvor jeg kom og så var der en kollega der fortæller mig at jeg 'ej du er simpelthen laboratoriets lys i dag' fordi at der var et eller andet jeg havde hjulpet dem med. Og så kommer han med sådan en kommentar, hvor han siger 'et mørkt lys'" (Bilag 2: 11). Yderligere oplever Malik degraderende kommentarer som "[...] det er ham DEN sorte mand" idet Maliks elever går forbi ham på skolegangen, (ibid.: 13) samt forveksling om at være en anden raceminoritet på Maliks arbejdsplads på hospitalet, til trods for at være én ud af to etnisk minoriserede danskere på arbejdspladsen (ibid. 15). Malik bliver som mand af afrikansk afstamning hypersynlig på sin majoritetsdanske arbejdsplads, men oplever på samme tid at optræde så usynligt, at hans navn ikke bruges til at identificere ham, og hans udseende ikke adskiller ham. Oplevelsen af denne hypersynlig/usynliggjorte kompleksitet kan ifølge Mirza (2006) føre til en tilstand, hvor man 'bare er til stede' (Mirza 2006: 105). Når anerkendelse kun sker, når man indgår som markedsføring til en mangfoldig virksomhed, og man ikke værdsættes i hverdagens praksis, kan det føre til en tilstand, som Malik beskriver; "Jeg skal bare spise min frokost og jeg skal nå alle mulige andre ting også" (Bilag 2: 26). Muligheden for at trives bliver udfordret, når man er placeret i en position, hvor man må arbejde hårdt for at blive anerkendt uden for rammerne af stereotype forventninger. Presset for at undgå at blive stereotypiseret kan ske affektivt, hvor man gennem krops- og talepolitik forsøger at undgå at opfylde stereotype forventninger (Mirza 2006: 106). Magda erfarer også som den eneste minoriserede dansker på arbejdspladsen, at blive hypersynlig og altid skille sig ud: "Jeg er den eneste sorte [...] man står frem hele tiden. Du er den eneste Magda, der er i rummet, ikke kun med navnet, men også udseendet" (Bilag 4: 14). Magda vurderer, at det sætter hende i en position hvor hun "ikke kan sidde og være [sig] selv. Fordi hver eneste skridt eller hver eneste ting, du laver, bliver bemærket", hvorved hun føler at man får en rolle (ibid.: 15). Denne rolle bliver observeret, men for at kunne navigere i det, beskriver Magda, hvordan

hun tager en maske, der hjælper til "[...] ikke se, ikke høre, ikke tale. Bare gøre det der skal gøres" (ibid.: 21). For Magdas vedkommende er resultatet, at hun forsøger at skjule sin tilstedeværelse, mens hun forsøger at fuldføre sine arbejdsopgaver. I Mirzas forskning af sorte kvinder på arbejdsmarkedet, bemærker hun, at de sorte kvinders tilstedeværelse får konstant opmærksomhed i form af kontrol, rapportering og andre former for overvågningsstrategier. Omvendt modtager kvinderne ingen reel akademisk støtte af deres arbejdsopgaver, hvilket i Mirzas forskning viser at føre til sygemelding med stress (Mirza 2006: 107). Ifølge jurist Rebecca Epsteins forskning, påvises det supplerende, at der er en tendens til adultification, dvs. at etnisk minoriserede børn, gennem manglende beskyttelse, social pleje og støtte i offentlige systemer bliver voksengjort for tidligt, hvilket fortsætter i deres voksenliv som en trang til at levere højere standarder for at undgå at blive bemærket (Epstein et al. 2017).

Oplevelsen med at blive stereotypificeret opleves hos forskningsdeltagerne som en ekskluderende ignorance. Malik har en oplevelse af, at majoritetsdanskere ikke ved, hvad de går ind til ved at inddrage minoriserede danskere i studiegrupper eller på arbejdspladsen. Det opleves som en afvisning, at folk ikke vil forstå ham grundet hans andethed. "[...] det er derfor de ikke vælger at være sammen med andre end dem selv" (Bilag 2: 23). Malik oplever, at majoritetsdanskere præfererer at være blandt dem, de er vant til, på samme tid som han forstår, at han som minoriseret dansker opfattes som anderledes. Dette efterlader en kompleks dynamik, hvor Malik forsøger at indgå i en kontekst, hvor han både forstås som anderledes og føler sig afvist. Maliks oplevelse med at blive afvist til fordel for etniske majoritetsdanskere, forklarer Ahmed, som at reproduktionen af hvidhed vedligeholder denne tryghed, hvor hvide kroppe kan synke ind i rum, som var de en forlængelse af deres krop (Ahmed 2012: 40). Omvendt kan det for ikke-hvide kroppe føles ubehageligt og ekskluderende at blive fravalgt grundet stereotypificering.

Denne afvisning, som stereotypificering medfører, bliver tydeligere i både Monicas og Maliks beskrivelser af, hvordan de i studiesammenhænge har følt at blive undermineret (Bilag 1: 8 & Bilag 2: 22) "[...] jeg har oplevet på studiet at man blev fravalgt fra etniske danskere, fordi de ikke ville være sammen med dig. Og det VED jeg 100 procent er fordi jeg er minoritetsdansker. Fordi de har en forestilling om at jeg måske ikke er så god til dansk. At jeg måske slacker [red. Engelsk slang for dagdriver]. At fordi jeg er sammen med dem, så vil de.. altså jeg kan ikke højne på deres niveau" (Bilag 2: 22). Oplevelsen af at blive undermineret og blive mødt med en formodning om at være mindre i stand til tingene er ikke fremmed for forskningsdeltagerne. På trods af at forskningsdeltagerne har gennemgået samme skolegang, undervisning og optagelsesproces, som deres hvide modparter, bliver de vurderet som

præmature til opgaven. Skadegård vurderer, at denne sociale reaktion sker, når majoriteten formoder, at minoriserede danskere er mindre i stand til deres opgave end andre (Skadegård 2017: 220). Det efterlader etniske minoriteter i en position, hvor de må arbejde ekstra hårdt for at opnå anerkendelse. Magda vurderer, at de underminerende fordomme, som etniske majoritetsdanskere møder hende med, er så indoktrinerende, at hun til trods for uddannelse, erfaring og evne må forklare, hvorfor hun mener at kunne påtage sig store opgaver.

”Men der var nogen, der blev sure, fordi jeg fik rigtig mange opgaver [...] fra min chef. Og folk blev sådan.. hvorfor hende og ikke os.. Og så kunne jeg mærke, som jeg har skrevet, der er det med stereotyper. Det er ikke, fordi man er racist, men fordi det er det, man har hørt hele sit liv. Kan hun det? [...] De har tillært, at man som sort ikke kan noget. Og så har jeg oplevet, at folk siger, at så må jeg komme fra USA, nej, jeg kommer fra [land]. Så må du komme fra en meget rig familie, nej, jeg kommer ikke fra en rig familie. Så de prøver at finde en kasse, hvor Magda skal passe” (Bilag 4: 10).

Magda er bevidst om folks indoktrinerende stereotype ideer om hende, som kvinde af afrikansk afstamning, såvel som at hun må forklare sig selv. Organisationers inkorporering af ligestillingspolitikker har medført en tendens til, at ankomsten af etnisk minoriserede i hvide institutioner skyldes deres minoritets status. Etniske minoriserede kan ifølge Ahmed opleve at skulle legitimere deres eksistens i den hvide institution, hvilket kan medføre, at man mindsker sin synlighed.

9.2.2 Forståelse af sig selv gennem forståelse af majoriteten

Magdas oplevelser med at kende til majoritetens inderkreds, mens hun er udenfor, er en fælles oplevelse for forskningsdeltagerne. Monica har en oplevelse af, at hvis man vil være del af majoritetskulturen og inderkredsen, så er det på majoritetsdanskernes præmisser, og hun betvivler, hvor meget hun har ret til at have sine egne holdninger (Bilag 1: 18). Jasmin har lignende oplevelser på studiet, hvor hun oplever, at folk ikke kan overskue hende, fordi hun er ”for kritisk” (Bilag 3: 6).

”jeg var et sted hvor det var ret vigtigt for mig, at dem jeg var venner med kunne forstå nogle ting. Fordi det fyldte meget for mig [...] Og jeg havde en veninde og vi var ret tætte [...] men hvis jeg bare lige nævnte et eller andet, fordi der var en artikel med at

der er kommet tørklædeforbud [...] Og så sagde hun bare ingenting og hun ignorerede det fuldstændigt [...] Og det oplevede jeg bare flere gange og det syntes jeg bare var vildt ubehageligt fordi jeg følte mig meget forkert og underlig, over at jeg kunne nævne noget og så blev der helt stille. Også fordi det er slet ikke typisk for hende at opføre sig på den måde nogensinde. Og hvis vi har snakket om andre ting, for eksempel om homofobi så kunne hun godt snakke med om det” (ibid.: 14).

Forsker Robin DiAngelo vurderer, at der eksisterer en kulturel skrøbelighed blandt hvide om at konfrontere og udtale sig om race og racisme (DiAngelo 2018). Denne hvide skrøbelighed (red: white fragility) viser sig i mønstre som at benægte, at man ser farve, eller at man er opdraget til at se alle folk som lige. Jasmin oplever, at denne hvide skrøbelighed viser sig gennem berøringsangst og undgåelsesadfærd, hvor hun ikke kan tage race-relaterede emner op med majoritetsdanskere. Monica og Jasmin oplever, at majoritetskulturen kan forstås som et tilgængeligt 'rum' med usagte præmisser. Når rummets gavmilde begrænsning mødes eller præmisserne opleves, efterlader det en følelse af at være underlig, forkert eller rettere sagt, affekt fremmed. Når Jasmin eksempelvis påtaler tørklædeforbudet (læs straffelov §134 b) i en social kontekst, hvor der eksisterer en skrøbelighed for at konfrontere racisme og islamofobi, oplever hun den sociale konteksts begrænsninger og oplever følelsen af at være den affekt fremmede.

Jasmin, der både er etnisk og religiøs minoritet, oplever ofte både berøringsangst og undgåelsesadfærd, uafhængig af om, der er dialog i lokalet, eller et emne hun har bragt op, eller hvis der tales om religion eller racisme. ”Jeg tror bare når det handler om racisme. Der er mange der er berøringsangst. Og det kan jeg godt mærke at folk er. Og når det handler om islamofobi. Og når jeg er den person som jeg er. Jeg er brun og jeg går med tørklæde, så kan jeg godt mærke at folk er berøringsangste” (Bilag 3: 14). Den kønnede oplevelse af islamofobi er unægtelig forskellig, hvor Jasmins kvindelige-kønnede religiøse position er en position, der grundet religiøs tildækning ifølge Andreassen kaldes at være synlig minoritet (Andreassen 2007). Jasmin beskriver, hvordan hendes position generelt får ret meget had og hele tiden omtales i medierne (Bilag 3: 20). Meget omtale i medierne genererer, at alle har dannet sig en holdning og kan føle sig berettiget til at udtrykke denne. Omtale i medierne fører til en stigmatisering af muslimske kvinder, og Jasmin oplever det, vi kan betegne for en *på trods af-begejstring*. Jasmin beskriver, hvordan folk mødte hende med en "ej hvor er du sjov på trods af at du er en muslimsk kvinde med tørklæde" [...] Det handlede om at det var mig og mig der snakkede om nogle kritiske ting "wow" var folk "hvor er det bare fedt" (Bilag 3: 20). Til trods

for at disse velmenende kommentarer gav Jasmin en illusion af, at hun delte interesser med hendes nye studiekammerater, fandt hun dem frastødende, idet de velmenende kommentarer bygger på en underminering og afpersonalisering af muslimske kvinder. Danske medier har særligt mystificeret den muslimske kvinde ved at undlade hverdagsfortællinger og relaterbare narrativer. Jasmin oplever at blive bebyrdet med 'komplimenter' for at overgå nogens fordomme. Maliks mandlig-kønnede oplevelse som religionsminoritet er foruden de daglige kommentarer præget af at blive opfattet, som den der falder udenfor til sociale arrangementer, da han ikke drikker. "Så havde jeg en kollega som kom op til mig og sagde 'ej jeg føler mig lidt utilpas omkring at jeg når til et stadie hvor jeg ikke kan styre mig selv og du er så kontrolleret'" (Bilag 2: 26). Maliks tilstedeværelse i et rum, hvor alkohol er normen, gør ifølge hans kollega ham til problemet. Den anspændthed og utilpashed, som Maliks ankomst tilskrives, giver ifølge Ahmed udtryk for tabet af en tidligere sindsstemning og atmosfære. De stereotyper og ideer, der er om den etnisk minoriserede vil optræde i rummet før vedkommende indtræder, som en form for racemæssig bagage, som folk bærer med sig (Ahmed 2012: 160). Disse ideer tilskriver Malik en vis værdi, som han må forholde sig til, som om ideen svarede til en sandhed. Malik bliver nærmest mistænkt for at ville udnytte situationen, hvor han er kontrolleret blandt sin berusede kvindelige kollega, idet hun ikke føler, det er en tryk situation. Maliks kollega har rum til at udtrykke, hvad hun føler sig utryk ved, alt imens Malik må tilpasse sig. Selvom den mandlige oplevelse af islamofobi oftere kan passere, er den ifølge sociolog Saher Selod (2015) særligt præget af oplevelser af at blive opfattet som truende, farlig eller voldelig (Sobrino 2019: 509).

Forskningsdeltagerne har også erfaringer med at skulle mødes med etniske majoritetsdanskere, som finder deres tilstedeværelse direkte ubekvem eller uønsket. Maliks ovenstående oplevelse og Magdas nedenstående oplevelser beskriver situationer, hvor majoriteten forinden deres tilstedeværelse følte sig bekvemme med rummet og som følge heraf har plads til at gøre opmærksom på, at stemningen er blevet ødelagt. Det bliver den etniske minoriseredes ansvar at rette op på den uro, som deres ankomst tilvejebringer. Forskningsdeltagerne navigerer forskelligt, hvor Magda mener, at det er hendes opgave som minoriseret dansker at ændre folks indstilling til hendes tilstedeværelse.

"[...] jeg skal gøre mig umage, jeg skal være den større person. Jeg er minoriteten i denne sammenhæng, så det er mig, der har denne opgave til at.. altså for eksempel i forhold til den ældre person kan jeg tænke, hun er gammel og måske kommer der ikke engang familie og besøger hende de næste ti dage. Andre har også travlt, hvis jeg redder

hendes hår, selvom hun siger neger eller gå væk.. i virkeligheden så går jeg måske hjem og græder, men der hvor jeg er her og nu, så er det min opgave” (Bilag 4: 21).

Forskningsdeltagerne oplever, at de må navigere i situationer, hvor deres tilstedeværelse er direkte uønsket. Magda og Malik oplever, at de samtaler, som er i rummet, beskriver hvilke folk og hvilken verden, der er vant til at være i institutionen. Ahmed vurderer, at de folk, som er vant til at være i institutionen kan tage en plads, som de allerede er blevet givet (Ahmed 2012: 122). Samtidig med at denne oplevelse kan fylde dem med sorg, må forskningsdeltagerne navigere udover deres instinktive følelsesmæssige reaktioner. Dette kan medføre en selvafhøring, hvor etnisk minoriserede efterspørger en måde at agere på for at blive inkluderet og accepteret. Magda tillægger sig selv opgaven at agere som ”det større menneske” efter at blive bedt om at gå, fordi vedkommende ikke ønsker at være omkring en såkaldt ”neger” (bilag 4: 21). Denne reaktion er ikke enestående for Magda, hvor selvberøvelse (læs: self-deprivation) ofte bliver en måde at navigere ved at nedgøre eller formindske sig selv for at få tilladelse til at være tilstede. Selvom det også kan forstås som en måde at overskue og navigere situationen, er det ligeledes en ageren, som efterlader en undervurdering af en selv og andre. Denne udholdenhed skyldes, ifølge Ahmed, at minoriserede danskere navigerer i et felt, hvor de ikke er inkluderet i, hvordan institutionen fungerer og må kæmpe sig vej ind i institutionens tænkning (Ahmed 2012: 26).

9.3 Den følelsesmæssige indsats er usynlig

Når forskningsdeltagernes oplevelser står beskrevet så enslydende, fremgår den følelsesmæssige anspændthed mere håndgribelige. Men hverdagens interaktioner foregår i splitsekunder med konstante afbrydelser af nye indtryk. Desuden er det for forskningsdeltagerne første gang, at de skal dokumentere deres erfaringer med den hensigt at gøre disse erfaringer transparente for en udefrakommende. Hverdagens mange små interaktioner vækker ikke meget opmærksomhed, men en ophobning af disse bliver essentielle for ens væren. Følelser må, ifølge Ahmed, forstås som en socialitet, der påvirker, hvordan vi formes, og hvilken form kontakten med andre får (Ahmed 2014 A: 10). Den følelsesmæssige interaktion er imidlertid usynlig, hvilket gør den mere uhåndgribelig. Skadegård vurderer, at sproget til at kunne adressere samt rammen for at kunne identificere diskrimination er begrænset i mange danske sammenhænge, hvorfor diskrimination let bliver nægtet (Skadegård

2017: 219). Dette afsnit vil videre afdække, hvilken betydning det får når den følelsesmæssige indsats er usynlig.

9.3.1 Social bevidsthed har betydning for affektiv navigering

Det at få adgang til en forståelse af de usagte oplevelser i rummet kræver ifølge Malik og Jasmins oplevelser en vis social viden. Social bevidsthed handler for forskningsdeltagerne om at have viden om magtstrukturer, der forhindrer mobilisering samt den offentlige diskurs og sproglige vendingers indflydelse på ens positionering og selvbetragtning. Nogle ting bliver sagt implicit, hvilket kræver, at man skal afkode, hvad der foregår i den sociale situation (Bilag 2: 10 & 3: 13). Som tidligere eksemplificeret beskriver Malik, hvordan han kan få komplimenter, som ved nærmere afkodning er nedladende. Behovet for at have social bevidsthed er særligt blevet relevant i forbindelse med identitetspolitikens fremtræden, hvor der har været et synligt behov for at forstå, hvordan systemet, magtstrukturer mm. påvirker identitetspositioner forskelligt. Sue vurderer, at selvom den sociale bevidsthed er en delt referenceramme, behøver majoritetsdanskere ikke at forstå ubemyndigede grupper for at overleve og klare sig godt (Skadegård 2018: 44). Mens minoriserede danskere aktivt må forstå tankegangen, motivet, underliggende meninger og implikationer for at undgå nogle af konsekvenserne af strukturel diskrimination. Det afroamerikanske udtryk *woke* dækker over, hvor social bevidst man er. At være social bevidst efterlader imidlertid rum til fortolkning, og Monica beskriver, hvordan hun sommetider kommer i ”emotional doubts” [red. følelsesmæssig tvivl] (Bilag 1: 4). Monica oplever at kriterierne er højere for minoriserede etniske danskere end for majoritetsdanskere, men hun vurderer, at hun kun kan konstatere dette ud fra hendes egne oplevelser eller folk i hendes omgangskreds (ibid.: 3). Til trods for at Monica deler usagte oplevelser med folk i hendes omgangskreds, eksisterer der stadig en bevidsthed hos hende, som siger, at hun ikke kan konstatere en samfundsmæssig tendens, men blot udpege egne erfaringer. Således forbliver minoriserede danskeres delte oplevelser og erfaringer fortsat usagte, hvilket forhindrer muligheden for at skabe social forandring eller fællesskaber baseret på fælles erfaringer. Når fælles erfaringer får plads til at blive delt, er det muligt at etablere fællesskaber for minoriserede danskere, hvor man kan søge hen for at finde ro fra ens erfaringer som minoriseret dansker i en hvid institution. Ahmed vurderer, at der yderligere kan være en enorm humor i at dele mangfoldighed baseret på en delt genkendelse af og fremmedgørelse af, hvad der bliver reproduceret som en institutionel given (Ahmed 2014: 38). Safe spaces kan derfor etablere rum for det der i daglig tale betegnes for *black joy*, som er den glæde, agens, kreativitet med videre

som eksisterer parallelt med racialiserede forhindringer. Ahmed vurderer imidlertid, at der ligger et politisk arbejde i at etablere rum med lettelse fra hvidhed (Ahmed 2012: 37). Kulturfænomenet, Janteloven, kan argumenteres at forstærke den politiske modstand for at kunne etablere rum eksklusivt for minoriserede danskeres fællesskab. Janteloven har domineret dansk og nordisk kultur siden 1933 og prædiker, at den enkelte ikke skal ophøje sig over andre. Alle former for særhensyn og eksklusive fællesskaber kan elimineres ud fra Jantelovens ideologi, at ingen er bedre tjente end andre. Fællesskaber, som er etableret baseret på sin særskilthed, møder som følge en enorm modstand³. Imidlertid møder hvide institutioner ingen kritik for at ekskludere etnisk minoriserede kroppe gennem kultivering. Monica oplever en frustration ved, at hun ”behøver ikke se tingene på denne farvede måde hele tiden” eller falde inden for det, hun kalder ”victimization” (red: engelsk for offergørelse) (Bilag 1: 27 & 5). Den sociale bevidsthed og mangel på samme kan lede til en tvivl om ens opfattelse er reel og retfærdig, hvorvidt situationen bliver tolket korrekt eller om man gør sig selv til offer for nogle psykiske handlinger.

Både Malik, Monica og Jasmin beskriver, at de kun indenfor de sidste år har tillært sig at kunne afkode ting (Bilag 1,2 & 3). Forinden Jasmin kunne afkode det sociale rum, forklarede hun at ”[man] vænne[r] sig til at man tror der er noget galt med en selv og man ikke kan sætte ord på racisme fordi det ikke bliver anerkendt, fordi der næsten ikke er et sprog for det som er generelt tilgængeligt, især i hverdagssituationer [...] Så da jeg så kom her, der kunne jeg ikke helt afkode i starten, men jeg var allerede begyndt på min udvikling og var blevet mere opmærksom på ting. Jeg kunne mærke der var mere i de ting som var ubehageligt og jeg kunne ikke længere holde det ud” (Bilag 3: 23). Når de usagte oplevelser ikke har rum til at blive delt, studeret eller anerkendt som reelle, efterlader det en kultur, hvor der ligeledes er en mangel på ordforråd. Jasmin oplever, at det manglende ordforråd gør, at hun internaliserer sine oplevelser. Hvis sindsstemningen opleves ubekvem, kan manglen på social bevidsthed eller ordforråd resultere i, at man opfatter sig selv som skyldig i den ubekvemme sindsstemning. Meget af dansk terminologi inden for social ulighed er adopteret fra afroamerikanske - og amerikansk queer terminologer, hvorved det i hverdags sammenhænge bliver underkendt og negligeret som amerikanske sociale problematikker.

³ Black Lives Matter Danmark udsendte i forbindelse med demonstration i juni 2020 en Protest Etiquette For White Folks, hvor der blev sat retningslinjer for solidarisk deltagelse af folkebevægelsen for sortes levevilkår. Etiketten samt behovet for at samle danskere af afrikansk afstamning blev mødt med en enorm modstand og kritik de efterfølgende uger (Lynard 2020).

9.3.2 Social anerkendelse har betydning for affektiv navigering

Malik har en opfattelse af, at majoritetsdanskere mangler medfølelse, fordi det kræver, at man har oplevet det, for at forstå det. ”Hvis du ikke ved den her følelse af hån som kineserne har følt, ved at tegne Corona virus [red. på det Kinesiske flag]. Eller hvis man ikke har følt hvordan det er at sidde i et lokale og så er der nogen der siger "du er et mørkt lys". De vil aldrig nogensinde kunne mærke den følelse og de vil ikke kunne forstå den (Bilag 2: 13). Malik oplever, at folks mangel på erfaring gør, at majoritetsdanskere ikke tror på eller ved, at oplevelserne sker og kan opfattes anderledes ud fra den mørke krop, ”[...] fordi de ikke forstår, at der eksisterer det her andet, så findes det ikke. Og den følelse jeg sidder med, når jeg har en dårlig oplevelse eller er frustreret, fordi de ikke har den opfattelse eller oplevelse, så eksisterer den ikke. Og det er jo meget frustrerende at skulle overbevise dem om at det findes og har jeg lyst til at beskrive det hver gang” (ibid.: 14). Malik beskriver, hvordan han bliver frustreret, fordi hans reelle oplevelse bliver ignoreret, og fordi han er træt af evigt at forklare sig. Når racisme er subtil og sværere at identificere, falder det ofte på minoriteten at pointere og forklare. Psykiater Chi-Chi Obuaya vurderer, at det påvirker ens mentale velvære negativt, når oplevelsen med racisme benægtes, og man mister kontrollen over sin egen fortælling og forståelsen af, hvad man har været igennem. Obuaya vurderer, at når man gentagne gange bliver bedt om at forklare racisme, kan det blive en psykologisk byrde i form af en akkumuleret følelsesmæssig udmattelse af at forsøge at ræsonnere med mennesker, der nægter at acceptere legitimiteten af strukturel racisme og dens symptomer (Morris 2020). Malik bliver således en affekt fremmed for majoritetsdanskere, som ikke forstår, hvordan hans position bliver påvirket anderledes af situationerne. En afstemning af hvordan man bliver påvirket af ting, er ifølge Ahmed også det, der skaber forbindelse, empati og medfølelse mellem folk. Den følelsesmæssige indsats handler om at lukke kløften mellem, hvordan man føler og, hvordan miljøet vurderer, at man burde føle, for at opnå den delte sindsstemning og tilnærme sig retten til empati. Forpligtelsen til det følelsesmæssige arbejde er ulige fordelt, når etnisk minoriserede oplever, at deres oplevelser og følelser bliver benægtet (Ahmed 2014 A: 21). Når de eksplicitte oplevelser med racisme bliver benægtet, skaber det en “dobbelt binding”, hvor racismen hverken ses eller anerkendes (Bateson 1973). Maliks oplevelsers validitet afhænger af en anerkendelse af det, Spivak (1990) betegner som hvide suveræne subjekter, som skal bekræfte, at Malik har en berettiget sindsstemning i henhold til situationen (Skadegård 2017: 218). Gentagne erfaringer med at få afvist eller negligeret sine oplevelser kan føre til, at man ikke længere kan overskue at dele egne oplevelser. Olivers erfaringer gør, at han holder sig meget for sig selv, fordi han føler sig anderledes. ”[...] hvis jeg åbner op, så skulle jeg bruge rigtig

meget tid på at forklare og forsvare mit liv eller min situation overfor en masse fordomme. Så i stedet for at tage den kamp, så siger jeg bare ikke noget” (Bilag 5: 15). Efter at han har delt en personlig fortælling med sin chef om sin afrikanske far, der har brug for økonomisk hjælp, oplever Oliver en følelse af skam, fordi chefen er afvisende overfor dette (ibid.: 16). Den almene menneskelighed af social accept og anerkendelse er for etnisk minoriserede, sammenflettet med erfaringer om racistiske fordomme, at tidligere erfaringer påvirker deres forventning om social accept og anerkendelse i kommende erfaringer.

9.4 Kampen om ikke at fremstå svag

Mens den følelsesmæssige indsats for minoriserede danskere er usynlig, er der nogle sindsstemninger, som den marginaliserede position ikke rummer. Forskningsdeltagerne har alle en oplevelse af at måtte navigere i ubærlige sindsstemninger for at undgå at blive yderligere fremmedgjorte.

Monica oplever, at fremhævelsen af hendes svagheder gør, at hun bliver forbundet til nogle stereotyper om minoriserede danskere. Monica behersker akademisk engelsk bedre end hun behersker det danske. Dette skyldes Monicas færden i internationale studiemiljøer, men Monica oplever at blive mødt med stereotyper om, at hendes dansk er begrænset, fordi hun er tosproget. Dette er fordomme hendes etnisk danske medstuderende i de internationale studiemiljøer ikke skal navigere i (Bilag 1: 3). Monica fremhæver, at hun ofte må bearbejde de her oplevelser, fordi hun har høje forventninger til sig selv og gerne vil optræde i arenaer, som ofte ikke er beboet af minoriserede danskere. Magda har samme oplevelse ”Jeg har tidligere kunnet mærke, at nogen forventede, at man begik en fejl, så jeg brugte meget tid på ikke at begå en fejl. Jeg skal ikke i den kasse, og så bruger jeg ekstra tid” (Bilag 4: 17). Magda oplever, at folks stereotype antagelser om hende gør, at hun bliver påpasselig. ”Nogle gange er man bange for at begå en fejl. Selvom man ved, vi er mennesker, vi kan fejle. Men nogle gange er jeg bange for, at hvis jeg laver en fejl, i en afgørelse eller sådan noget. Vil de sige, det er Magda, der har lavet, eller hun er ikke kompetent nok.. eller fordi hun er anderledes (ibid.: 15). Oplevelsen med at blive påpasselig, kender Oliver også til, og han oplever, at det er svært at spørge om hjælp, netop fordi han ikke vil gøre folk opmærksom på sine svagheder:

”lige efter at jeg blev fastansat og sad med de her opgaver.. der havde jeg sådan en meget stærk følelse af, at jeg ikke kan finde ud af det her [...] Så jeg har bare sådan hængt fast i den følelse [...] En af de ting der sådan holder mig.. det er sådan i det

daglige sprog på arbejdspladsen, som [...] sådan nogle vendinger om at 'man kan ikke bare hive en tester ind fra gaden og så forvente at han kan udføre det her'" (Bilag 5: 8).

Oliver har en generel fornemmelse af at være i en stilling, som han ikke har fortjent at være i og med hverdags kommentarer, som eksponerer dem, der ikke har færdighederne til at være på arbejdspladsen, internaliserer Oliver disse kommentarer (ibid.: 9). Oliver vurderer, til trods for sin uddannelse, at han tilhører kategorien af "de der er blevet hevet ind fra gaden", hvilket sætter ham i et spændingsfelt, hvor han ikke kan spørge om hjælp og gøre opmærksom på sine svagheder.

Konstant at blive mødt med antagelser om, at man tilhører en stereotype, som ikke er kompetent nok til at være del af studiegrupper eller professionelle stillinger, kan være medvirkende til impostor-syndromet, som psykologerne Pauline Clance og Suzanna Imes i 1978 navngav. Impostor syndromet beskriver følelsen af at forstå sig selv som en intellektuel bedrager og dækker over den nagende følelse af ikke at være god nok, ikke høre til, ikke fortjene ens job, forfremmelse mm., fordi man føler ens succes er grundet held og ikke grundet arbejde og fortjeneste. Impostor syndromet ses tydeligt i tilfældet Oliver, idet han forstår sig selv som værende endt i sin karriere uden egen fortjeneste. Underviser og forfatter Valerie Young fremhæver, at det rammer etnisk minoriserede studerende ulige, da det er forbundet til presset med at udføre noget 'først' og ofte forbindes med racialisering, fordi de er opmærksomme på stereotyper som intelligens, der findes om deres etniske gruppe (Bennett 2020). Impostor syndromet bliver forstærket af statistikker, der viser lavere sandsynlighed for minoriteters mulighed for succes samt den manglende diverse repræsentation hos undervisere, hvilket gør det vanskeligere at færdiggøre en uddannelse (ibid.). Impostor-syndromet vurderes ligeledes at øge sandsynligheden for angst og depression for etnisk minoriserede studerende. Derved forværres etnisk minoriserede studerendes følelse af, at de kan opnå succes på institutioner, fordi de skal navigere mere end læring (Cokley et al 2017). Trods eksponering for psykiske og fysiske livsstilssygdomme som følge af racialisering og stereotypificering vælger flere af forskningsdeltagerne at navigere i dette. Dette kan skyldes, at deres position ikke kan rumme yderligere marginalisering, eller at etnisk minoriserede har kultiveret en modstandsdygtighed over for konstante mikroaggressioner. Ved at holde fokus på det vigtige i livet frem for de ubehagelige oplevelser kan de ubehagelige følelser kultiveres. Denne kultivering kan siges at have ligget bag den sociale ideologi af *strong black woman* [red. stærk sort kvinde], som betegner den intersektionelle forståelse af sorte kvinders position til patriarkatet, som værende særdeles stærke og modstandsdygtige. Den sorte stærke kvinde

kultiverer i højere grad denne modstandsdygtighed, når der i samme henseende socialt er et fravær af pleje og støtte, som tidligere beskrevet i henhold til adultification. I modsætning til stærk sort kvindemedaljen kan de gentagne subtile stressende oplevelser føre til langvarige psykiske lidelser. Den begrænsede italesættelse af diskriminerende og racialiserede oplevelser risikerer at sprede sig ind i den medicinalske verden, hvor det kræver, at etnisk minoriserede bliver anerkendt for deres mentale og psykiske kompleksitet ud fra deres begrænsede mulighed for at sætte grænser.

9.5 Universitetet som følelsesmæssigt rum

Universitetet må forstås som en institution, som gennem dens vaner, kulturer, strukturer mm. skaber et særligt rum. Disse vaner, kulturer og strukturerer får betydning for sindsstemningen på universitetet. Den sindsstemning, som minoriserede danskere oplever på universitetet, påvirker, hvordan de forhandler konflikter og muligheden for at skabe plads til egne følelsesmæssige erfaringer.

9.5.1 Et åbent rum med utydelige begrænsninger

Jasmin og Monica kører begge en "individuel stil", hvor de ikke tager del i det sociale (Bilag 3: 5 & bilag 1: 11). Begge sidder hellere andre steder og læser og opholder sig kun på campus i forbindelse med undervisning eller frokostpauser. "Jeg vil sige at på studiet er man mere anonym, jeg er der bare for at studere og modtage noget viden [...] Der er ikke så meget agens i hvad man laver. Man følger jo bare en procedure" (Bilag 1: 14). For Monicas vedkommende er universitetet så struktureret, at det næsten ikke efterlader rum til handlen. Venskaber og politisk engagement kan kun finde sted udenfor studiet, men Monica har affundet sig med denne virkelighed. Der eksisterer en bevidsthed om, at uddannelsen er vejen til målet, og vejen ikke efterlader meget rum til ageren. For Jasmins vedkommende giver det strukturerede uddannelsesforløb hende grund til ikke altid at dukke op til undervisning (Bilag 3: 6). Uddannelsesforløbet er for Jasmins vedkommende præget af en individuel arbejdsstil, hvor man ikke følger forelæsninger eller studiegrupper med de samme personer (ibid.). Når Jasmin yderligere oplever, universitetet som en arena, hvor der ikke er harmoni, bliver det indbydende at blive hjemme. Gennem sine erfaringer på universitetet har Jasmin en forventning til, hvad hun vil blive mødt med, disse erfaringer har ophobet sig og etablerer en sindsstemning, hvor det er lettere blot at blive væk. "Og generelt er det meget det med at isolere mig og undgå at være her, det er sådan jeg takler det. Fordi jeg føler ikke der er andet at gøre" (ibid.: 22). Jasmin

føler sig begrænset i den måde, som universitetet kan være gavnligt for hende. Universitetet fremstår for Jasmin som et rum, ”for folk der synes det er så fedt at kunne være på Uni hele tiden og bare synes at det er det fedeste og dejligste [...] Det synes jeg typisk er majoritetsdanskere men nogle bestemte, nogle mennesker som især elsker Uni og som sikkert har forældre der går på Uni” (Bilag 1: 22). Universitetet opleves på en og samme tid som åbent, men eksklusivt for majoritetsdanskere. Forskningsdeltagerne har adgang til universitetets faciliteter og kursusgange, men føler sig begrænset i deres ageren i dette. Professor i pensum – og sortheds studier Esther O. Ohito har forsket i læringslokalets betydning for race minoriserede (Ohito 2019). Akademia og læringslokalet mere specifikt var ifølge Ohito oprindeligt etableret ud fra et hvidt herredømme, som var designet til at tilintetgøre sorte individers fortælling. Når hvidt herredømme bliver vedligeholdt af ideologiske antagelser om hvidhed, vedligeholder det en racistisk magtstruktur, som ikke hvide, fortsat vil være påvirket af (Ohito 2019A: 138). Ohito vurderer, at når klasselokalet er stedet for intellekt, så bliver undervisere og studerende socialiseret til at sætte deres tanker i forgrunden og glemme den videns-genererede kapacitet, som stammer fra deres krop (Ohito 2019: 264). Ohito betegner dette for en ulegemlig pædagogik, hvor der er manglende opmærksomhed på race, følelser og kroppe i klasselokalet (ibid.: 252). Imidlertid er kroppen stedet, hvor vores muligheder møder vores kropslige materiale, stedet for vores psykiske realitet, vores hud, det hus vi er vokset op i, alt sammen smeltet sammen med en raceorienteret politik (ibid.: 263). bell hooks betegner, hvordan race minoriserede ser deres krop i et system, som ikke er vant til deres tilstedeværelse eller kropslighed (ibid.: 264). Når man ignorerer og undervurderer det signifikante ved den racemærkede krop i samspil med hverdagens klasserumspraksis, er det ifølge Ohito magtfuldt nok til at sætte race minoriserede i traumatisk lidelse (Ohito 2019: 263). Monica og Jasmin responderer på fremmedfølelsen, som universitetet skaber, ved at udeblive og skabe andre akademiske miljøer i byen.

Oliver genkender oplevelsen af at føle universitetets begrænsning

”I uddannelsessystemet der er der tit folk fra ressourcestærke familier eller familier [...] hvor der sådan er interesse om det at studere. De får lektiehjælp, de får en del ekstra ting, som gør dem bedre rustet til at komme igennem systemet. Fordi det er jo også.. ting som man lærer undervejs, det er.. eller føler jeg, der er sådan et system, hvor sociale forhold til læreren, eller måder at udtrykke sig på, det er de ting som er vigtige at kunne, fremfor hvor mange lektier man laver. Og hele det der aspekt af det, det har jeg sådan aversion imod, fordi det føler jeg er sådan.. ja, ikke en del af pensum” (Bilag 5: 4).

For Oliver blev universitetstiden præget af følelsen af aversion, da der eksisterede usagte sociale koder, som nogen var blevet udrustet med, og disse blev afgørende for ens handlen og formåen på institutionen. Socioøkonomiske baggrunde og familiemæssige ressourcer opleves som forbundet til ens uddannelsesmæssige formåen, og når denne realitet er fortiet, skaber det interne konflikter hos forskningsdeltagerne. ”[...] jeg kan godt lide viden.. men jeg har sådan altid været imod processen og karakterer og bare den slags. Og jeg ved ikke, om det også har noget at gøre med, at min mor.. hun er droppet ud fra 9 klasse. Så hun har ikke sådan været på HTX, universitetet eller noget. Så jeg har ikke rigtig haft en kærlighed til institutioner” (Bilag 5: 3). Til trods for at der eksisterer et ønske om at efterstræbe viden, virker uddannelsesforløbet og bedømmelseskriterierne fremmedgørende, hvorfor universitetet får en kontrastfyldt relation til forskningsdeltagerne. Ifølge Lektor i social ulighed Ali Meghji, afkoder etnisk minoriserede studerende, at nogle traditionelle middelklasse kulturelle kapitaler, som uddannelse, er forbundet til hvidhed. Dette betyder ikke, at de ekskluderer sig selv, men snarere, at de reflektivt anerkender, at disse former for kapital ikke er skabt med tanke på dem. Sociolog Maurice Crul så i sin forskning af den ny opkomne elite blandt børn af immigranter, at selvom mange opnår højere uddannelsesbeviser, er der mange, der ikke har det rette netværk og er uvidende om de uskrevne regler, der giver adgang til hvide institutioner (Crul et al. 2017: 214). Dette bringer dem ifølge Crul i en ugunstig situation, som fremadrettet bremser eller helt forhindrer dem i at indtræde på arbejdsmarkedet eller i elitepositioner. Når den læring sker undervejs, som man stiger socialt opad, sætter det unægteligt etnisk minoriserede studerende i en dobbelt ulempe (ibid.).

Uddannelsesforløbets struktur efterlader, som beskrevet, begrænset rum for ageren, men dette har ifølge Jasmin også sine fordele.

”[...] tidligere når vi skulle skrive eksamener, der skulle vi seriøst ikke tænke selv, vi skulle bare gøre hvad underviseren sagde. Og det passede rimelig fint, fordi der var ikke noget hvor jeg tænkte.. der var bare ret mange ting man undgik” (Bilag 3: 8).

De mere strukturerede studieforløb skaber mulighed for at efterlade sin identitet uden for opgaven. Således er det lettere at indgå i gruppearbejde på tværs af identiteter og overskue bedømmelseskriterier, som sker på baggrund af tydelige retningslinjer. Omvendt oplever Jasmin, at det i gruppeopgaver, hvor der gives mere frihed i valg af forskning, empiri og analyse, er let at komme i ubehagelige situationer, fordi man som etnisk minoriseret studerende

bliver konfronteret med sin malplacerede position i en institution, som er rammesat til hvide subjekter (ibid.). Friheden til at forske i selvvalgt emne betyder også, at de studerendes egne opfattelser og perspektiver kommer på banen. Etnisk minoriserede studerende kan såvel som majoritetsstuderende unægtelig undlade at perspektivere forskningsemner til egne livserfaringer. Etnisk minoriserede studerende kan dog holde på et mindre prioriteret perspektiv, og Jasmin erfarer, at når racialisering bliver inddraget i forskning, bliver det afvist med kommentarerne ”jamen man kan ikke tage alle faktorer med” (ibid.). Jasmins vurdering af, at racialisering har indflydelse på gruppens forskning, bliver afvist som blot endnu en faktor. En faktor som er af altafgørende betydning for Jasmins eget liv. Jasmin ender således i en situation, hvor hun forhandler, hvorvidt hun skal give afkald på sin position i samfundet eller være autentisk over for sig selv. Jasmin erfarer, at gruppearbejde på studiet kræver, at man går på kompromis og ”[...] undgå noget som helst der handlede om [racialisering]”, fordi det ikke er en kamp man kan vinde (ibid.). Dog kan gruppearbejde sommetider blive en nødvendighed, hvis man ikke har det mentale overskud til at udføre forskning alene (ibid.). Friheden som nogle studieforløb skaber, etablerer således kun en begrænset frihed, hvor minoriserede studerende fortsat må forhandle vigtigheden af egne racialiserede erfaringer eller mentale overskud til at foretage forskning alene. Etnisk minoriserede studerendes højere eksponering for impostor syndromet og den medførte tvivl om ens evne til at kunne færdiggøre sit studie, kan indiskutabelt medføre, at etnisk minoriserede studerende i højere grad finder det nødvendigt at søge sammen i studiegrupper, ikke mindst for at få mental støtte. Til trods for minoriserede danskeres fremtrædende indtrængning i den videregående uddannelsessektor er muligheden for at producere identitetstro forskning udfordret, når de strukturelle foranstaltninger ikke understøtter dette. Når den samme gruppe af studerende både oplever ikke at være klædt på til at kunne navigere i sociale koder, have samme ressourcer som ens hvide medstuderende og yderligere må navigere i at give afkald på racialiserede erfaringer, efterlader universitetet et rum, som fornemmes som åbent, men beregnet til andre.

9.5.2 Indsatsen i at finde sig hjemme på universitetet

Denne opfattelse af universitetet som åbent, men beregnet til andre får indflydelse på etnisk minoriserede studerendes måder at engagere sig i studiet. ”[...] jeg ville bare ikke gå på kompromis med nogen. Og jeg ville gerne skrive om et emne der ville handle om racisme, og jeg ved der er ikke nogen på det her hold som jeg kan skrive den her opgave med. Og nu havde jeg kendt dem i tre år og det vidste jeg godt, at jeg ikke kunne” (Bilag 3: 9). Jasmin oplever

ikke at dele interesser med sine medstuderende, hvilket betyder, at hvis hun ikke vil gå på kompromis med sin forskning, må hun skrive alene. Dette er en proces, Jasmin forbereder sig selv mentalt på ved at spørge sig selv, om det var noget, hun kunne overskue, om hendes motivation var stor nok, og om der ellers var tid nok i hendes liv til at klare et studieforløb (ibid.: 11). "Og da jeg valgte emne, så vidste jeg, at jeg ikke ville kunne få hjælp til at en underviser kunne være sådan "prøv at check det her ud". Jeg vidste at det kun ville være formen og det sådan mere tekniske jeg ville kunne få hjælp til i forhold til opgaverne. Så det var jeg klar og parat til selv at tage det ansvar" (ibid.). Foruden det ikke at dele interesser med sine medstuderende har Jasmin erfaret, at hun heller ikke deler interesser med sine undervisere. Jasmin oplever derfor, at hun må forberede sig på, at vejlederne ikke kan give hende faglig sparring, men snarere vejledning til at opstille den gode opgave. Jasmin erfarer, at man som etnisk minoriseret studerende på universitetet må affinde sig med, at andre ikke har faglig interesse for racialisering. Selvom det racialiserede perspektiv på meget få studier kan argumenteret at være uden relevans, så er det afgørende på psykologi. Når interessen og akademiske kompetencer hos ens medstuderende og særligt undervisere er afskåret fra at forstå etnisk minoriseredes verden og perspektiv, er det vanskeligt at retfærdiggøre ideen om lige uddannelse for alle studerende. Ohito vurderer, at med en åbenlys forskel på den racemæssige identitet mellem lærer og elev, får betydning for undervisning og læring. Lærerens sociale position og biografiske reference er ofte reflekteret af deres praksis. De kulturelle og racemæssige konflikter, uoverensstemmelser og misforhold mellem lærer og elever, kan ifølge Ohito begrænse elevernes læringsmuligheder. Det kan yderligere kollidere med elevernes psyke og forårsage en tvivl, om de vil blive inkluderet, om der er plads til deres liv, og om de vil blive anerkendt af andre (Ohito 2019: 254). Racisme i klasselokalet er subtile former for racisme, i lærer-elev-pensum interaktioner, som er upåfaldende og typiske for hverdagslivet i klasselokalerne (ibid.: 256). Hvide undervisere er, ifølge Ohito, dårligt udstyret til at skelne og forstyrre det hvide møde med sorte unge i skolen. Det forhindrer dem i at udvikle en forståelse for, hvordan den hvide krop forværrer den psykiske smerte, som racisme forårsager på race minoriserede elever, som navigerer i hvide klasselokaler (ibid.: 250).

Der er en fælles forståelse blandt forskningsdeltagerne af, at universitetet negligerer etnisk minoriserede studerendes perspektiver, og forskningsdeltagerne vurderer, at de selv må opsøge det forsømte. "[...] jeg har også taget initiativ til at læse udover hvad der stod [om kritisk feminisme] i pensum. Hvilket var 70 sider" (Bilag 1: 6). Monica oplever, at hvis man ønsker at tilegne sig et større kritisk perspektiv, så ligger dette uden for pensum. Yderligere oplever Monica, at de selv læste kritiske teorier må tilpasses til mainstream teorier for at stå

testen til en eksamen, hvor undervisers præmisser afgør relevans for pensum (ibid.: 7). At læse udover pensum er en investering, som ikke har betydning i forhold til bedømmelseskriterier, men som kan virke essentiel i ønsket om autentisk og retfærdig forskning. Jasmin opsøger også ekstra kurser for at få supplerende perspektiver på hendes studie. ”[...] på et tidspunkt der deltog jeg bare uden at være tilmeldt faget.. fordi jeg havde ikke point til det, så fulgte jeg et fag om postkolonialisme på kønsstudier [...] Og det var bare sådan en meget god og meget ubehagelig og vild proces for mig, på en eller anden måde. At kunne sætte ord på en masse ting som jeg har oplevet gennem mit liv. Og kunne læse nogle teorier om det. Så det gjorde rigtig meget” (Bilag 3: 13). For Jasmin, giver det at være tilmeldt ekstra kurser hende mulighed for at udvikle et ordforråd for hendes egen tilværelse. Jasmin opnår ikke nogen studiemæssig kredit i form af ECTS-point. For den etnisk minoriserede kan den supplerende læsning og kurser gavne egen identitetsforståelse og dermed være af nødvendighed for at indgå på universitetet.

”til den første undervisning på det fag [...] handlede [det] om sådan noget farveblind racisme, og da jeg læste det var jeg lige ved at græde fordi jeg var sådan ’wow det er jo det. Der er et ord for det. Der er nogen der har skrevet om det. Det er det som det er. Det har jeg oplevet hele tiden’. Så det gjorde at jeg kunne.. at afkode betyder at jeg kunne sætte ord på det i virkeligheden. Altså at kunne placere og finde ud af, hvad er det her som foregår lige nu og hvad handler det om. Og det er ikke noget fordi jeg ikke kan finde ud af det sociale, men det er fordi at folk er meget ubehagelige. Eller folk gør ting som ikke er i orden” (ibid.: 23).

Jasmin bliver følelsesmæssigt påvirket af at tage et fag, som relaterer til hendes liv og ræsonnement, hvilket hun oplever, er den erfaring, som majoritetsdanskere konstant har på universitetet. At blive reflekteret i pensum gør, at Jasmin ikke betvivler sine oplevelser, får større forståelse for sig selv, og Jasmin oplever også et større engagement for at få læst og møde op til disse undervisningsgange (ibid.: 25). ”[...] det er jo ikke fordi det nødvendigvis skal handle om racisme, jeg har også taget [et kursus i] affektteori, som handler om forskellige ting i forhold til følelser. Og det er også sådan noget hvor man også kan inddrage racisme og diskrimination. Men jeg synes bare der er noget der giver meget mere mening for mig. Jeg synes også det studie er lidt.. for eksempel når man tænker følelser her [på psykologistudiet], snakker man slet ikke om hvordan det er forankret i det sociale” (ibid.: 24). Forskningsdeltagerne efterspørger at kunne spejle sig i deres uddannelsesforløb gennem

pensum eller kursussemner. Etnisk minoriserede danske studerende viser et særligt engagement ved at opsøge refleksion af egne oplevelser, hvorvidt dette er kritiske feministiske perspektiver, racialisering eller affektionsteori forankret i minoriserede miljøer. Det kan argumenteres, at dette er måden at etablere et tilhørsforhold til studiet, som kan virke som et åbent rum, men er eksklusivt for majoritetens kroppe. Ifølge Meghji afkoder etnisk minoriserede performative strategier til at navigere i hvide institutioner. De betegner dette for en sort kulturel kapital, som eksempelvis ses i etnisk minoriserede studerendes opsøgning af diasporiske forfattere, som bliver en måde at signalere til deres lærere, at de er akademiske og rige på kulturel kapital, samtidig med at de opretholder en forbindelse til deres etno-racialiserede identiteter. Produktionen og forbruget af sådan sort kulturel kapital bruges til at tilskrive legitimitet til etnisk minoriseredes viden og historier om middelklassen, samtidig med at det hjælper med at producere positive skildringer af etnisk minoriseredes identitet, ved at forbinde højkulturen med etnisk minoriserede (Meghji 2017). At kunne genkende sig selv i pensum kan være med til at opbygge en mentalt, samt gøre en robust og udholden. Etnisk minoriserede studerende må dog være eksperter i, hvad de kan forvente af medstuderende, undervisere og pensum, og hvorledes de akademisk kommer udover den ekskluderende tilgang til forskning. De etnisk minoriserede studerende bliver ifølge Ahmed institutionelle blikkenslagere, som er opmærksomme på, hvad der har værdi på universitet, samt hvordan de skal få egne forskningsmæssige interesser anerkendt (Ahmed 2012: 32).

9.6 Arbejdspladsen som følelsesmæssigt rum

Kun enkelte af forskningsdeltagerne går endnu på universitetet, men de er alle i beskæftigelse. De fem forskellige arbejdspladser dækker over forskellige erhverv, organisationsstrategier mm. Således må man anerkende, at den specifikke kultur på den enkelte arbejdsplads kan variere. Dette afsnit vil imidlertid illustrere, hvordan arbejdspladsen, som blandt andet er en ressource til økonomisk og materiel frihed, følelsesmæssigt opleves for minoriserede danskere.

9.6.1 Følelsesmæssig skelnen i jobbet betydning

Arbejdspladsen bliver et rum, hvor forskningsdeltagerne skal balancere karriere aspirationer, adgang til økonomisk og materiel frihed, deres identitet mm., alt imens de oplever forskellige følelsesmæssige udsving grundet deres position som minoriseret dansker. Hver arbejdsplads etablerer sin egen kultur, men de forrige identificerede sociale normer og omgangstoner overskrider ofte denne sfære. Monica beskriver, hvorledes hun i sit praktikforløb befinder sig

i en position, hvor hun skal ”have den her person til at skrive mig en anbefaling senere” (Bilag 1: 21). Monica er bevidst om, at hun med ønsket om en anbefaling må navigere indenfor en tone og adfærd, som tilgodeser hendes praktikvejleder. ”Men jeg tror jeg var et andet sted i mit liv, hvor jeg var sådan ”okay I need to get some experience”. Jeg vil gerne have noget research-experience” (Bilag 1: 20). Behovet for at få erfaring som en ung studerende, der har ambitioner om et karriereliv, trumfer i Monicas tilfælde behovet for at dele værdier og tilgangsmåder med sin arbejdsplads (ibid.: 20). Forskningsdeltagernes følelsesmæssige navigering på arbejdspladsen kan derfor blive bagatelliseret, idet ambitionen for en karriere er bærende. Ahmed vurderer, at etnisk minoriserede ofte navigerer ud fra et perspektiv på deres kroppe, der holdes af gatekeepers, som de skal omgå (Ahmed 2019: 32). Magda har opgivet sine aspirationer om at gøre en karriere ud af sit job, da hun som ung uddannet og nytilkommet til landet måtte tage en ny uddannelse, idet hendes forhenværende uddannelsesdiplom ikke blev godkendt i Danmark. ”Jeg tænker ikke på mit job som karriere, jeg kigger på indtægt at komme hjem, tjene nogle studerende, som bliver færdige med deres uddannelse, så er det en god gerning” (Bilag 4: 13). Magdas forsinkede indtræden på dansk arbejdsplads har således haft betydning for hendes ambitioner om at gøre en karriere af sit arbejde. Magdas følelsesmæssige navigering er rodfæstet i hendes erfaringer med mobning og stress på arbejdspladsen. ”Men efter at arbejde på [et andet universitet] har jeg sagt til mig selv, at jeg aldrig vil udsætte mig for stress igen. Jeg vil aldrig udsætte mig for en situation, hvor jeg føler mig dårlig. Hvis jeg føler bare en lille smule dårlig, så skal jeg enten sige det eller gå” (ibid.: 8). Magda vægter sit velfærd og omgangstonen højt, idet hun har erfaret at blive mobbet på sin tidligere arbejdsplads, hvilket førte til en sygemelding med stress. Magda mener, at ”der skal være en work-life balance. Og man skal se jobbet som et job [...] Og når man kommer hjem, det er der, hvor virkeligheden er [...] Så jeg skelner sådan, hvor jeg hviler i mig selv, og der hvor jeg tjener nogen, samtidig med at jeg får penge for det” (ibid.: 14). Magda navigerer i at være på sin arbejdsplads ved at skelne jobbet som et sted, hvor man tjener det fælles gode og hjemmet, hvor man kan tjene sig selv og hvile i sig selv. Dette efterlader dog en kompleksitet, hvor det bliver svært at skelne mellem professionelle konflikter, og hvornår det overgår til personlig grænseoverskridelse.

9.6.2 Den professionelle profil er en efterstræben af den hvide krop

Mens det for Magdas vedkommende er muligt at skelne mellem ”professionelle gnister” og det sociale, er det ikke tilfældet for alle forskningsdeltagerne (Bilag 4: 7). Monica oplever, at

arbejdspladsens ekskludering af 'identitetspolitik', bliver en professionel konflikt, hvor jobbet for nogen "bare [er] et arbejde" (Bilag 1: 16). Monica oplever på sin arbejdsplads, at majoritetskollegaer kan undlade at inddrage deres eget personlige perspektiv og forholde sig til sine privilegier i udførsel af deres arbejde. Dette begrænser potentielt kvaliteten af arbejdet, hvilket skyldes udelukkelsen af sociale parametre i målet om at bibeholde det professionelle. Det, der forstås som den professionelle indstilling, er skabt ud fra en identitet, som betegner, hvad der er normen inden for arbejdspladsen. Det, der falder udenfor arbejdspladsens norm, kan således betegnes som uprofessionelt. Den institutionelle norm og institutionens ide om passende opførsel, antages ifølge Puwar at tilhøre den hvide krop, uden at denne ide gøres eksplicit (Ahmed 2012: 38). At tilpasse sig institutionens normer, vaner og agere professionelt svarer således til at bebo den hvide krop eller efterstræbe den hvide krop. For Monica bliver arbejdspladsen således et sted, hvor "der var meget performance. Altså jeg gjorde bare hvad jeg skulle" (Bilag 1: 21). I Monicas optræden på arbejdspladsen har hun yderligere "taget meget afstand fra mine egne holdninger for lige som ikke at italesætte mine holdninger: Fordi det for mig er emotional labour, at jeg skal fortælle de her hvide mennesker om hvordan jeg faktisk har det" (ibid.: 25). Malik har lignende oplevelser på sine arbejdspladser, hvor han oplever at sidde at "grine og smile. Men i virkeligheden synes jeg faktisk det er ret upassende, at der bliver sagt sådan der" (Bilag 2: 24). Når man griner, giver man slip på den anspændthed, som ifølge Ohito kan gøre den absurde lidelse ved raceundertrykkelse tålelig, endda behagelig (Ohito 2019 A: 139). Dvæler man omvendt i racistiske hændelser bliver det, ifølge Ahmed, opfattet som en selvforårsaget eller selvskabt eksklusion. Når man vælger glæden, bliver det omvendt set som en mobilitet, der gør, at man kan bevæge sig opad og væk. Derved pålægges de etnisk minoriserede et ansvar for at være glade og villige til at deltage for at opnå mangfoldighed.

9.6.3 Følelsesmæssig negligering bliver en negligering af ens person

Forskningsdeltagerne balancerer, hvilke konflikter de skal konfrontere. Malik oplever, at arbejdspladsen ofte bliver et sted, hvor der er forhandling om, hvad man kan tillade sig at blive sur og følelsesmæssig over. I referencen af samtaler med kollegaer beskriver Malik, hvorledes hans kolleger pointerer at "de ville nok ikke selv have [tegnet Corona virussen på Kinas flag], men det var da også noget fjollet noget at kineserne blev sure over. Der sker jo så mange forfærdelige ting i Kina, og de skal slet ikke sige noget." (Bilag 2: 12). I en anden samtale med en anden kollega lægger Malik øre til sin kollega, der forklarer, at hun er;

”så træt af den her krænkelleskultur fordi at man ikke kan sige hvad man har lyst til [...] så ender vi ligesom i Sverige og man skal passe på med alt. Jeg kan heller ikke forstå hvorfor der er Black Power, hvis jeg sagde White Power så ville folk blive rigtig sure [...] Så jeg kan ikke forstå hvorfor der er behov for alle de her ting. ”Er vi virkelig ikke nået længere end det” siger hun” (ibid.: 13).

Malik oplever, at der foregår en forhandling af, hvad han og andre minoriserede grupper kan gøre krav på at blive følelsesmæssigt påvirket af. Den ovenstående samtale disponerer, at Maliks kollega har et problem med minoriserede solidaritetsfællesskaber, og at kollegaens følelser har større betydning end Maliks. Når dialog ekskluderer nogens ret til følelser, kan det ifølge Ahmed forstås som en form for politik, som fremmedgør disse (Ahmed 2012: 3). I sidstnævnte samtale bliver følelsesmæssige reaktioner vurderet som en primitiv reaktion, som majoriteten har bevæget sig væk fra. De minoriserede individer som ’endnu’ bliver følelsesmæssigt påvirket, er dermed fremmed fra sindsstemning-fællesskabet. Ph.D i sociologi Paige Sweet (2019), pointerer, hvorledes *gas lighting* er betegnelsen for den psykologiske mishandling, hvor et majoritets individ manipulerer ideen om, at et minoritet individ skaber et surrealistisk socialt miljø og virker eller opfører sig ’skørt’ (ibid.). Mens alle kan manipulere, er gas lighting særligt skadeligt, fordi denne mishandling påvirker ’ofres’ liv, da det er indlejret i magtforhold. En ophobning af ovenstående beskrevne erfaringer, reducerer potentielt muligheden for at udtrykke sine følelsesmæssige reaktioner, da man risikerer at blive reduceret som primitiv i ens professionelle arbejdsmiljø. En internalisering af disse kommentarer kan resultere i, at følelsesmæssige reaktioner bliver afgørende for, om man er egnet til at begå sig i den givne kontekst, som er ens arbejdsplads. Ergo, hvorledes man er kompetent nok. Selv når denne følelsesmæssige kompleksitet udspiller sig, beskriver Malik, at han ”bliver nødt til bare at brush it off. Fordi vi skal jo arbejde sammen” (Bilag 2: 13). I mødet med sine kolleger tilpasser Malik sine følelser til den passende handling, som bliver at kunne ’ryste det af sig’. Når forsvaret for diskrimination og racisme fylder mere end racismen, vurderer Ahmed, at dette vil lede til en politisk træthed, en position etnisk minoriserede ofte bliver placeret i.

Når det bliver en integreret del af sin færden på arbejdspladsen at skulle ’ryste noget af sig’, er det unægtelig umuligt samtidig at føle sig som fuldkommen. Dette er en oplevelse Monica, Oliver og Malik er særligt eksplicite med. ”Jeg var ikke mig selv, jeg var ikke mit oprigtige jeg, når jeg var på arbejde, fordi jeg havde de her holdninger og værdier, som var i strid med, hvad jeg lavede på arbejdet” (Bilag 1: 22). I Monicas tilfælde, er det ikke kun

kommentarer, hun må tage let på, men også hvorvidt hendes holdninger og værdier stemmer overens med arbejdspladsen. Monica oplever ligefrem, at hendes arbejde er i strid med de opgaver, hun er dedikeret til i sin frivillig stilling i en NGO (ibid.: 20). I Monicas frivillige arbejde oplever hun, at ”man aktivt går ud og prøver at rykke lidt i hvordan folk tænker” (ibid.:13), med andre ord dekonstruerer racistiske systemer (ibid.: 14). Omvendt oplever Monica på sin konsulentarbejdsplads, at de ”bare [er] en del af den her integrations business fordi [de] godt kan lide penge” (ibid.: 18). Monica har en oplevelse af, at hendes arbejdsplads uafbrudt inviterer fagkonsulenter ind, som hverken personligt eller holdningsmæssigt adskiller sig fra virksomheden eller sponsorerne. Konsultationen virker derfor bias og bliver en reproduktion af den viden og holdninger, som flourerer blandt majoriteten, snarere end at nedsætte ekspertgrupper, som fra bottom up, kan undersøge problemstillingen på en mere inklusiv måde (ibid.). For at Monica kan færdes på arbejdspladsen, må hun ryste den dårlige samvittighed af sig, som får hende til at reflektere, om hun er medproducerende i at skabe bias og elitær forskning om andre etnisk minoriserede. Når racisme og racialisering forstås som etniske minoriserede skabelse, bliver det ifølge Ahmed etnisk minoriseredes institutionelle pligt og ansvar ikke at bringe det til eksistens, ikke dvæle i oplevelser af racisme eller gøre mangfoldighed til et ømt punkt, som om det er snakken, der forhindrer folk at enes (Ahmed 2012: 157). Malik vurderer, at hans manglende mulighed for at være sig selv skyldes, at han som minoriseret dansker ikke har samme udgangspunkt som sine majoritetsdanske kollegaer.

”Altså jeg vil sige at jeg ikke kan være mit fulde jeg.. fordi der er nogle ting de ikke ville forstå. Der er nogle samtaler jeg ikke kan have med dem. Jeg kan ikke bare sige "let us talk about white privilege". I den situation så skal jeg uddanne dem, i stedet for at vi har common understanding on common ground. Så på den måde, som min kollega der siger "er vi ikke nået længere, at vi ikke kan sige white power og vi skal sige black power". Hun ved ikke engang hvorfor det eksisterer. Så det gør, at vi ikke har samme fællesnævner. Som når jeg kommer ind i sådan et rum, hvor meget gider jeg så at yde” (Bilag 2: 26).

Gennem sin minoriserede danske position i samfundet har Malik etableret en virkelighed, hvor han må forholde sig til sin sorthed i et land, hvor majoriteten er hvid og drager fordel af dette. Manglende forståelse for hvidhedens privilegier og fraværende forståelse af behovet for en kollektiv promovering af sorte gennem udtryk som ’black power’ betyder, at Maliks kollegaer har et andet udgangspunkt, som gennem manglende udfordring og opretholdelse vil gavne dem.

De, der bebor hvidhed, kan drage politisk fordel af ikke at anerkende hvidhed, hvorved Lorde vurderer, at det derfor er svært, at få hvidheden anerkendt af dem (Ahmed 2012: 152). Det bliver som følge heraf Maliks rolle at afstemme sig til kollegaernes udgangspunkt. Dette sindsstemningsarbejde kan ikke altid overskues i en arbejdsdag fyldt med andre opgaver.

9.6.4 Institutionel mangfoldighed er ikke lig med inklusion

Monica erfarer, at nogle oplevelser kan være så tilbagevendende, at det gør hende håbløs. ”Jeg synes det er frustrerende at man sidder der og man belyser nogle holdninger, som folk har til nogle ting. Men der bliver hurtigt lagt låg på dem, fordi det er en majoritetsdansk kontekst, der er ikke folk der tænker som dig [...] du bor i Danmark. Det er jo ikke fordi de vil sige sådan nogle ting. De vil komme med nogle perspektiver, hvor flertallet er enig med det” (Bilag 1: 20). Monicas gentagne oplevelser på arbejdspladsen med at få afvist hendes etnisk minoriserede danske udgangspunkt i en venstreorienteret majoritetskontekst gør, at hun føler sig afklaret med hvilke holdninger, hun vil blive mødt med.

”Men sådan er tingene bare, sådan tænker de. Hvilket også er sundt for mig, fordi jeg tror at mig og mine venner kan komme i situationer hvor vi navigerer i nogle echo chambers [red. Engelsk ekkokamre], hvor det er sådan ”ah sådan er verden, folk tænker sådan her og så er der højre orienterede synsvinkler og så er der nogle venstre. Og det er bare polls [red. Engelsk meningsmålinger]”. Men sådan er det ikke. [...] Men det var også med til at nuancere for mig, at okay, det er sådan majoriteten rent faktisk tænker om integration og minoriteter” (ibid.: 21).

Monicas oplevelser med at få sit udgangspunkt som etnisk minoriseret dansker afvist i højtuddannede og venstreorienterede fora, etablerer en forståelse af, at politisk positionering ikke har betydelig indflydelse på opfattelsen af minoriteter. Monica beskriver det, som at bevæge sig inden for ekkokamre, hvor hendes krop eller samtale om minoriteter altid vil give samme eftermæle. Denne opfattelse af at bevæge sig indenfor ekkokamre, giver Monica en følelse af håbløshed. Samtidig med at opleve at hendes udgangspunkt bliver afvist, bemærker Monica chefens begejstring for at ansætte flere minoriserede danskere. ”Min chef han var meget sådan ’ja Monica, vi er så glade for at du er her. Du har nogle etniske evner’. Jeg var bare sådan ’hvad betyder etniske evner. Skal jeg skrive det på mit CV’” (Bilag 1: 19). Der eksisterer en desorientering om, hvilken rolle minoriserede danskere kan have på denne

arbejdsplads, hvor Monica føler sig begrænset, mens hendes chef kan drage nytte af de etnisk minoriseredes perspektiver. Institutioner og organisationer inkorporerer, ifølge Ahmed, ofte mangfoldighed ud fra forudsætninger, som kan måles, omfordeles eller deles, som en form for god praksis. Hvis din ankomst er tegn på mangfoldighed, kan din ankomst som følge heraf inkorporeres som god praksis (Ahmed 2012: 106). Monica er uklar overfor, hvilken del af hendes kompetencer, som betegnes ”etniske evner”, men med ironi tydeliggør hun, at hun er bevidst om, at dette ikke er socialt anerkendte kompetencer, som kan skaffe hende en karriere, men er et symbol på tokenisme. Tokenisme betegner den proces, hvor ét minoriseret individ med fuldt overlæg bliver legemliggjort som et tegn på inklusion, rummelighed og viden om minoriserede grupper. Monica oplever ofte at blive gjort til *token*, når hendes arbejdsplads skal skrive rapporter om muslimske minoriserede danskere. ”Og så nogle gange kunne man godt blive hevet ind i nogle ting [...] Sådan noget ’hey Monica, vi sidder lige og laver den her undersøgelse eller kampagne om religiøse ægteskaber, har du noget at sige om det?’ Og sådan lidt ’ja, det kan godt være at jeg er muslim, men jeg er altså ikke gift og jeg har heller ikke været skilt før’” (Bilag 1: 18). Monica er således eftertragtet på sin arbejdsplads, når hun bidrager med et minoriseret dansk perspektiv, uanset om hun har personlig erfaring. Samtidig bemærker Monica, hvorledes hendes majoritetsdanske kollegaer ikke skal dele ud af personlige erfaringer (ibid.: 19). Når den akademiske verden og den private sektor grundet det globale marked har fået det, Mirza kalder en fetich for forskel, er sorte kroppe populære ejendom, så længe de kender deres plads og deler deres mangfoldighed, hvilket bekræfter den etablerede hvidhed, som allerede er på plads (Mirza 2006: 103). Mangfoldighed kommer ifølge Ahmed til at handle mere om at ændre antagelse om hvidheden i institutionen end at ændre institutionens hvidhed (Ahmed 2012: 34). Manglende institutionel vilje til at ændre sig inviterer mangfoldighed ind, men bemyndiger ikke, at mangfoldighedens stemme bliver hørt. Mangfoldighed uden inklusion er snarere en overfladisk markedsføring, som ifølge Lewis kan siges at skabe nye mørke subjekter, som er subjekt til normens vold. Således er der ikke tale om en simpel inklusion, men begyndelsen på en ny oplevelse (Ahmed 2012: 164).

10.0 Konklusion

Specialets undersøgelse viser, at etnisk minoriserede kropslige følsomhed guider dem igennem majoritetsprægede universiteter og - arbejdspladser følelsesmæssige kamre. Erfaringer med dem, der bebor den hvide krop, agerer katalysator for etnisk minoriseredes erfaringer i majoritetsprægede universiteter og arbejdspladser. Den følelsesmæssige indsats for at indgå i majoritetsprægede institutioner, kommer i spil på mange forskellige måder, men er generelt ikke en synlig handling. Således kan italesættelse af den følelsesmæssige indsats, se ud som, at man gør noget ud af noget, som ikke er der. Gennem dokumentationen af den følelsesmæssige indsats bliver det tydeligt, at der eksisterer en modstand, som kræver dette følelsesmæssige arbejde af de minoriserede.

Etnisk minoriseredes gentagne oplevelser med mikroaggressioner kultiverer en social viden i at forstå og navigere i magtstrukturer, der har indflydelse på deres liv. Denne sociale viden bidrager også til at kunne navigere i etnisk majoritetsprægede institutioner, for at undgå skadelige konsekvenser. Etnisk minoriserede danskere finder, at deres synlige forskel fører til at blive observeret simultant med, at man føler sig overset og usynlig. For at blive set må etnisk minoriserede arbejde på at blive anerkendt uden for de stereotype forventninger. Institutioners reproduktion af hvidhed, vedligeholder imidlertid en ekskluderende ignorance, hvor etniske minoriserede bliver undermineret. Etnisk minoriserede må imidlertid forholde sig til den ide, der eksisterer om en, som fører til en selvafhøring, hvor man efterspørger, hvordan man skal agere for at blive inkluderet og accepteret. Etnisk minoriserede forsøger grundet stereotype fordomme at undgå yderligere stigmatisering, ved at være påpasselig med ikke at begå fejl eller undgå at skabe opmærksom på ens svagheder, ved ikke at spørge om hjælp. De stereotype fordomme kræver samtidig, at etnisk minoriserede legitimerer deres eksistens i organisationen eller navigerer i majoritetens begejstring, for at trodse deres stereotype forventninger. Minoriserede danskere udfordres således yderligere følelsesmæssigt i, ikke at internalisere stereotype forventninger.

Særpræget for arbejdspladsen får den følelsesmæssige afstemning mindre betydning, da karriereaspirationer og materiel frihed er af mere afgørende betydning. Det vanskeliggør imidlertid at identificere grænsen mellem, hvad der er konflikter på arbejdspladsen, og hvilke konflikter arbejdspladsen får med en personlig. Arbejdspladserne etablerer en professionel profil, som registreres som en efterstræben af en norm, som er etableret af de hvide kroppe. som etablerer en skrøbelighed for at italesætte racisme og islamofobi. Etnisk minoriserede oplevelser som ikke er afstemt med majoritetsdanskernes oplevelser, negligeres og afvises. Etnisk minoriserede bliver tildelt ansvaret for at forklare sig, hvor udfaldet bliver en

følelsesmæssig udmattelse, ved både at gennemgå oplevelsen, møde modstand og måtte forklare sig selv. Etnisk minoriserede oplever at må tage afstand fra egne holdninger under hensyn til den etablerede professionelle norm. Den professionelle kultur bevilger yderligere en forhandling af, hvad etnisk minoriserede kan tillade at blive følelsesmæssig opstemte over, hvorved minoriserede danskere må navigere i at blive gaslightet. Etnisk minoriserede oplever således at må give afkald på sig selv, som kanaliseres som en tvivl om ens kompetencer og dårlig samvittighed overfor ens rolle i institutionen. Udfordres den majoritetsprægede arbejdskultur afvises det eller erklæres man for token, og ansvarlig for institutionens mangfoldighed. Den manglende institutionelle vilje til at ændre sig, inviterer mangfoldigheden ind, men legitimerer ikke mangfoldighedens stemme.

Særligt for universitet er, at universitetet skaber en fremmedgørelse af etnisk minoriserede, som navigerer ved at udeblive fra undervisning og etablerer akademiske miljøer andre steder i byen. Universitetets rum tager form, som et rum, der forventer at blive mødt af en krop med en vis social kulturel -, socialøkonomisk - og familiemæssig baggrund. Særligt skaber undervisning og forskningsopgaver konfrontationen med etnisk minoriseredes malplacerede tilstedeværelse i en institution, rammesat af hvide subjekter, hvor erfaringer, der ligger nær den racialiserede studerende er udeblivende. Universitetet opleves således som åbent, men beregnet til andre. Etnisk minoriserede studerende efterlades til dem selv og får minimal hjælp, ønsker de at forske i emner, der tilnærmer sig den etnisk minoriserede intersektionelle erfaringsverden. Muligheden for at omdanne etnisk minoriseredes 'bløde' erfaringer til hårde beviser og forskning er således udfordret.

Etnisk minoriseredes gentagne oplevelser med disse ovenstående mikroaggressioner, kultiverer en modstandsdygtighed, hvorved den følelsesmæssige indsats kan gå ubemærket forbi. Udgrænsning, racielle mikroaggressioner og befæstet uligevægt i magt i hvide institutioner, etablerer, at etnisk minoriserede oplever en ulige fordeling i følelsesmæssigt arbejde.

11.0 Refleksion

Sara Ahmeds kritiske forståelse af følelser som en socialitet, der har reel påvirkning på vores hverdag og realitet, gør op med det, vi tager for givet, og som er blevet en del af vores rutine. Det giver en utraditionel plads til, at vores følelser bliver vores krops primære sprog, og vi kan få lov at stole på vores instinkter. Denne mere instinktive og kropslige navigering i verden er atypisk i den logisk prægede forskningsverden. Imidlertid kommer Ahmeds teoretiske forståelse ikke uden faldgruber. På grund af den manglende empiriske opbakning af teorierne om sindsstemning tager teorien form som en ideologi, hvilket medfører en udfordring for forskeren, som ikke bare kan bekræfte teorien i en empirisk undersøgelse. Det kræves snarere, at forskeren har en følsomhed overfor empirien, så empirien guider analysen og taler for sig selv. Ahmed evner at kombinere mange sociale dynamikker, hvorved teorien tager form som rammen for at kunne undersøge problemstillingen og betegner, hvilke omstændigheder etnisk minoriserede bevæger sig under. Empirien er ikke fuldkommen reflekteret i teorien, hvilket kræver en yderligere inddragelse og refleksion af andre teoretiske forklaringer, hvorved specialet dækker mange facetter. Ahmed' fravær af eksempler på følelsernes socialitet tillader dog også, at dette speciales fund er pionerende. Her kunne en læsning af Ben Highmore *Cultural feeling* (2017), Arlie Hochschild *The Managed Heart* (2012) eller Rikke Andreassen *Affectivity and Race* (2015), have bidraget med yderligere indsigt. Det empiriske fravær efterlader yderligere en udestående forståelse af, hvad mangel på afstemning får af fysiske- og psykiske langtidskonsekvenser. Denne forskning kunne med fordel kombineres til den medicinske -, pædagogiske - og økonomiske videnskab for at afklare, hvilken indflydelse mangel på afstemning får på etnisk minoriseredes valg af studie og erhverv. Meget nærliggende, har Villum Fonden netop opstartet et samarbejde med Mino Danmark, for netop at undersøge motivationen hos etnisk minoriserede på naturvidenskabelige -, teknologiske - og matematiske studieretninger og forstå, hvordan studerende bedst støttes inden for disse fag. Ahmed koncentrerer sin teori til institutionernes rolle for etnisk minoriserede og til demonstration af, hvordan mangfoldighed praktiseres i institutioner, hvilket tillader, at jeg kan gå det spadestik dybere og forholde mig til etnisk minoriseredes følelsesmæssige navigering inden for denne ramme. Ved at betegne sindsstemning, som den følelsesmæssige stemning, som ligger uden for kroppe, men som et resultat af kroppe, giver det mulighed for at forstå integration og mangfoldighed fra et perspektiv med fokus på velbehaget af den sociale kontekst.

12.0 Perspektivering

Perspektivering af forskningens fund kan illustrere, hvorledes der er rum for en anderledes håndtering. 'At vide' er halvdelen af kampen, men man må som et socialt forpligtet samfund starte med at indføre nye vaner. Realiteten ændres ikke ved at benægte, at man ser farve eller ved at være berøringsangst for at italesætte racialiserede konflikter. Hvis vi som samfund kommer over vores frygt for at anerkende, at racialisering indgår som en afgørende faktor, der påvirker vores verden, kan vi stille os nysgerrige overfor hinandens forskellige udgangspunkter. Pædagogikken kan implementere kropspædagogiske tilgange, som anerkender, at vi skaber mening gennem den levende krop, og at vores følelser optræder i de interkropslige møder (Ohito 2019: 264). Pædagogisk psykolog Laila C. Lagermann er i sin bog *Farvede Forventninger* (2019) kommet med et dansk bud på netop at bruge kropspædagogik. Tillige fører cand.mag. i Kultur, Kommunikation og Globalisering, Mette T. Nielsen, konsultation i at dekonstruere magtstrukturer i diverse undervisningssektorer. Selv uden tilstedeværelsen af 'racister' ville systemet stadig ulige skade etnisk minoriserede, hvorfor universitetet bør forpligte sig til at udfordre problemet. Ud fra forskningens fund bør gruppearbejde omstruktureres, så det udover samarbejde udfordrer hvilke forskningspointer, der gentagende bliver negligeret. Ved at inddrage gæsteundervisere kunne man imødekomme begrænset faglighed eller begrænset mangfoldighed iblandt undervisere. At ændre repræsentation er et middel til målet, hvor man kan gøre op med, hvem vi forstår som kulturelle indehavere. Virksomheder kan gøre brug af anti-racistisk konsultation fra Mica Oh. Særligt må HR og arbejdsmiljørepræsentanter synligt vise, at de er bevidste og fagligt kompetente til at håndtere den kompleksitet, som racisme og diskrimination er, for at reducere den følelsesmæssige indsats. Manager for Deloitte, Lasse Posborg, fremhæver meget sigende, at for at etablere anti-racisme i det private erhvervsliv kræver det, at man anerkender majoritets- og minoritetsdynamikker i en professionel sammenhæng; har et inkluderende sprog, som bevæger sig ud over berøringsangst og benægtelse; indser ubevidst bias og indlejret racisme; har virksomhedsstrukturer og medarbejderprocesser, der sikrer en mangfoldig rekruttering og forfremmelsesmuligheder; sikrer repræsentation i bestyrelsen, ledelsen og fra samfundet samt etablerer økonomisk og etisk motivation på arbejdspladsen (Posborg 2020).

Etnisk minoriserede intersektionalitet er nærmest blevet en trend, som liberale kan få kulturel kapital af at formidle eller sympatisere med. Det giver adgang til universitetet, erfaringer på CV'et og viser godhed. Det kræver en nytænkning at give plads til minoriserede stemmer, så deres levede erfaringer i samme grad, kan få en plads i systemet og ikke blot ses som en bias og forsnævret interesse. Etnisk minoriseredes indoktrinerede bevidsthed om folks

stereotype antagelse kultiveres til en kreativitet, som i dansk henseende er undervurderet. Det er en kreativitet, som leder til enorme humoristiske indslag, politisk engagement, intellektuel interesse, modstandskraft med videre. Det er en etnisk minoriseret dansk kulturel kapital, som mangler at blive anerkendt, ophøjet, forsket, undervist og fremelsket.

13.0 Referenceliste

Ahmed, Sara (2012). *On Being Included*. Duke University Press

Ahmed, Sara (2014). *Not in The Mood*. Lawrence and Wishart, 82

Ahmed, Sara (2014 A). *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh University Press

Andreassen, Rikke (2007). *Der er et yndigt land: Medier; minoriteter og danskhed*. Tiderne Skifter

Bateson, Gregory (1973). *Steps to an Ecology of Mind*. Granada Publishing

Bennett, Jessica (2020). *How to Overcome 'Impostor Syndrome'*. The New York Times. Retrieved 20/2/2020

www.nytimes.com/guides/working-womans-handbook/overcome-impostor-syndrome?fbclid=IwAR3bpUpo97ma2eTINdrk6FvEbLDcyiIFVOCvizwhHtyNFUdOa-h6-LpmGEw

Brinkmann Svend & Tanggaard Lene (2010). *Kvalitative metoder*. Hans Reitzels Forlag

Cabrera, L. Nolan (2016). *When racism and masculinity collide: some methodological considerations from a Man of Colour studying Whiteness*. Ethnic and Racial Studies, 40 (40)

Carpenter, David (2019). *Ethics, Reflexivity and Virtue*. The SAGE Handbook of Qualitative Research Ethics

Cokley, K., Smith, L., Bernard, D., Hurst, A., Jackson, S., Stone, S., Awosogba, O., Saucer, C., Bailey, M., & Roberts, D. (2017). *Impostor feelings as a moderator and mediator of the relationship between perceived discrimination and mental health among racial/ethnic minority college students*. Journal of Counseling Psychology, 64 (2)

Crul, Maurice, Keskiner, Elif & Lelie, Frans (2017). *The upcoming new elite among children of immigrants: a cross-country and cross-sector comparison*. Ethnic and Racial Studies, 40 (40)

DiAngelo, Robin (2018). *White fragility why is it so hard for white people to talk about racism*. Allen Lane

Epstein, Rebecca, Blake, J. Jamilia & González, Thalia (2017). *Girlhood interrupted: Erasure of Black Girls' Childhood*. Center on Poverty and Inequality, Georgetown Law

Jacobsen, H. Michael & Jensen, L. Hanne (2018). *Etnografier*. Hans Reitzels Forlag

Juul, Søren & Pedersen, B. Kirsten (2012). *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. Hans Reitzels Forlag

Langdon, Jonathan & Harley, Anne (2019). *Ethics and Power in Visual Research Methods*. The SAGE Handbook of Qualitative Research Ethics

Lynard, Esther (2020). *I København var der særlige regler hvide under demonstrationen - sådan bliver det ikke i Aalborg*. Tv2Nord. Retrieved 10/6/2020 <https://www.tv2nord.dk/tv-2/i-koebenhavn-var-der-saerlige-regler-hvide-under-demonstration-saadan-bliver-det-ikke-i-aalborg>

Meghji, Ali (2017). *Encoding and Decoding Black and White Cultural Capitals: Black Middle-Class Experiences*. Cultural Sociology, 13 (1)

Mirza, S. Heidi (2006). *Transcendence over Diversity: black women in the academy*. Policy Futures in Education, 4 (2)

Morris, Natalie (2020). *The damaging psychological impact of constantly having to explain racism*. Metro. Retrieved 26/2/2020 www.metro.co.uk/2020/02/25/psychological-impact-constantly-explain-racism-12147969/

Ohito, O. Esther (2019). *Thinking through the flesh: a critical autoethnography of racial body politics in urban teacher education*. Ethnic and Racial Studies, 22 (2)

Ohito, O. Esther (2019 A). *"I Just Love Black People!": Love, Pleasure, and Critical Pedagogy in Urban Teacher Education*. The Urban Review, 1

Posborg, Lasse (2020), *Anti-racisme i erhvervslivet #2 workshop*. Eventbrite. Retrieved 20/8/2020 <https://www.eventbrite.com/e/anti-racisme-i-erhvervslivet-2-workshop-tickets-115897583793>

Pink, Sarah (2012). *Situating everyday life*. Sage Publications.

Skadegård, C. Mira (2017). *With Friends Like These, Who Needs Enemies? Structural Discrimination and Good Intentions in Danish Everyday Contexts*. Nordic Journal of Migration Research, 7 (4)

Skadegård, C. Mira (2018). *The Space Between, a study of structural discrimination in danish context*. Aalborg Universitet

Smith, E. Dorothy (2005). *Institutional ethnography: A sociology for people*. Altamira Press

Sobrinho, G. Bianca & Goss, R. Devon (2019). *Exploring the mechanisms of racialization beyond the black-white binary*. Ethnic and Racial Studies, 42 (4)

Sweet, L. Paige (2019). *The Sociology of Gaslighting*. American Sociological Review, 84 (5)

14.0 Bilag

Bilag 1 Interview med Monica

Bilag 2 Interview med Malik

Bilag 3 Interview med Jasmin

Bilag 4 Interview med Magda

Bilag 5 Interview med Oliver

Bilag 6 Interviewguide

Bilag 7 Forskningsinvitation